

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی

سال ۱۳۹۳

- ضوابط و قواعدی را که شورای محترم عالی انقلاب فرهنگی وضع می نمایند باید ترتیب آثار داده شود. (۱۳۶۳/۱۲/۶ - صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۱۷۱)
- فرهنگ مبدأ همه خوشبختی ها و بدبختی های ملت است. (۱۳۵۶/۱۰/۲۷ - صحیفه نور، ج ۳، ص ۳۰۶)
- فرهنگ اساس ملت است، اساس ملیت یک ملت است. اساس استقلال یک ملت است. (۱۳۵۸/۱/۲۹ - صحیفه نور، ج ۷، ص ۵۷)
- اگر انحرافی در فرهنگ یک کشور پیدا شود ... دیری نخواهد گذشت که انحراف فرهنگی بر همه غلبه می کند و همه را خواهی نخواهی به انحراف می کشاند. (۱۳۶۱/۱۱/۲۲ - صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۳۲۲)
- جهان خواران، برای به دست آوردن مقاصد شوم خود و تحت ستم کشیدن مستضعفان جهان راهی بهتر از هجوم به فرهنگ و ادب کشورهای ضعیف ندارند. (۱۳۶۰/۱۰/۰۷ - صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۴۴۶)
- نقیصه ها را همه با هم باید رفع بکنیم که در رأس آنها فرهنگ است. (۱۳۵۸/۱/۲۹ - صحیفه نور، ج ۷، ص ۵۷)
- بی شک بالاترین و والاترین عنصری که در موجودیت هر جامعه دخالت اساسی دارد، فرهنگ آن جامعه است. اساساً فرهنگ هر جامعه هویت و موجودیت آن جامعه را تشکیل می دهد و با انحراف فرهنگ، هر چند جامعه در بُعدهای اقتصادی، سیاسی، صنعتی و نظامی قدرتمند و قوی باشد ولی پوچ و پوک و میان تهی است. (۱۳۶۰/۶/۳۱ - صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۲۴۳)
- اصلاح باید از فرهنگ شروع بشود ... اگر فرهنگ درست بشود، یک مملکت اصلاح می شود. (۱۳۴۳/۶/۱۸ - صحیفه نور، ج ۱، ص ۳۹۰)

- شورای عالی انقلاب فرهنگی را در واقع باید اتاق فرمان فرهنگی کشور یا ستاد عالی فرهنگی و علمی دستگاه‌های کشور اعم از دستگاه‌های فرهنگی و سایر دستگاه‌ها و مرکز مهندسی فرهنگی کشور به حساب آورد. (۱۳۸۱)
- شورای عالی انقلاب فرهنگی، قرارگاه اصلی فرهنگی کشور است. وظیفه قرارگاه اصلی، سیاست‌گذاری راهبردی، هدایت دستگاه‌ها، مراکز تأثیرگذار و بخش اجرایی فرهنگی است. (۱۳۹۰)
- یکی از سندهای بالا دستی مورد نیاز کشور، تدوین نقشه مهندسی فرهنگی است که باید در آن ضمن ترسیم وضع مطلوب، نیازها دیده شود. تعیین اولویت‌ها، ترسیم اجزاء، بررسی موارد مغفول عنه و انجام سرمایه‌گذاری‌های لازم، ضروری است. این کار از نقشه جامع علمی کشور سخت‌تر است و باید به این مسأله پرداخت. (۱۳۹۰)
- حفظ هویت و شاکله ملت منوط به برطرف کردن نقایص و اصلاح رخنه‌های احتمالی در فرهنگ است. (۱۳۹۰)
- یکی از مهمترین تکالیف ما در درجه اول، «مهندسی فرهنگ» کشور است؛ یعنی مشخص کنیم که فرهنگ ملی، فرهنگ عمومی و حرکت عظیم درون‌زا و صیورت‌بخش و کیفیت‌بخشی که اسمش فرهنگ است و در درون انسان‌ها و جامعه به وجود می‌آید، چگونه باید باشد؟ اشکالات و نواقصش چیست و چگونه باید رفع شود؟ کندی‌ها و معارضاتش کجاست؟ (۱۳۸۳)
- باید مراقبت کرد و مواظب بود. این، یک متولی و یک مرکز می‌خواهد تا از یک طرف مهندسی کند؛ یعنی با یک فکر کلان، با یک نگاه برتر و بالاتر از همه جریان‌های فرهنگی در داخل کشور، ببیند حقیقت فرهنگی و عنصر فرهنگی چگونه و با چه کیفیتی باید باشد؛ به کدام سمت باید برود و کجاهاش ایراد دارد؛ و از سوی دیگر مراقبت کند که این کارها انجام بگیرد. ما این مرکز را «شورای عالی انقلاب فرهنگی» تعریف کردیم. (۱۳۸۳)
- باید برای سند مهندسی فرهنگی، سازوکار اجرایی تهیه شود که تحقق پیدا کند. (۱۳۹۲)

فهرست مطالب

الف	مقدمه	
۱	فصل اول: کلیات	
۷	فصل دوم: مبانی، ارزش‌ها و اصول	
۱۹	فصل سوم: چشم‌انداز فرهنگی	
۲۳	فصل چهارم: اهداف فرهنگی	
۲۷	فصل پنجم: اولویت‌های فرهنگی	
۳۱	فصل ششم: راهبردها و اقدامات	
۹۷	فصل هفتم: چارچوب نهادی نظام فرهنگی کشور	

مقدمه

در جهان‌بینی اسلامی، فرهنگ به معنای اخصّ آن مشتمل بر نظام اعتقادات، ارزش‌ها، اخلاقیات و رفتارها بوده و منبعث از وحی و جهت‌دهنده و محتوابخش نظام‌ها و بخش‌های جامعه است. باورها و اعتقادات و ارزش‌های اسلامی، شاکله نهادها و سازمان جامعه اسلامی را ایجاد و در تار و پود اندیشه و تفکر و کردار و رفتار فردی و اجتماعی فرد مسلمان تنیده شده است. چنین یکپارچگی و درهم‌تنیدگی کل‌نمای اعتقادات و باورها، ارزش‌ها و رفتارها، دین اسلام را به یک فرهنگ (فرهنگ اسلامی) مبدل ساخته است.

فرهنگ اسلامی در هر جامعه و کشوری با حفظ ماهیت و اصالت الهی و جهان‌شمول خویش، شکل و صورتی متناسب با مقتضیات جغرافیایی، تاریخی، زبانی و... به‌خود می‌گیرد. فرهنگ اسلامی - ایرانی همان فرهنگ متعالی اسلامی است که در روح و کالبد فرهنگ ایران‌زمین دمیده شده و متناسب با تاریخ، جغرافیا، مذهب، زبان و... در طی ۱۴ قرن گذشته توسعه و تکامل یافته است.

الف

در چند دهه اخیر، به واسطه تغییر و تحولات اساسی و فراگیر در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی - امنیتی، اقتصادی و فناوری در مقیاس منطقه‌ای و جهانی، نقش ممتاز و تعیین کننده فرهنگ (فرهنگ‌های ملی و منطقه‌ای) در عرصه‌های ملی، بین‌المللی و جهانی نمایان تر شده است. انقلاب اسلامی ایران، به عنوان نقطه عطف تحولات معنوی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قرن بیستم از ظرفیت‌ها و توانایی‌های بالفعل و بالقوه عظیمی در این حوزه برخوردار است و پیشرفت و تعالی همه‌جانبه کشور، مستلزم بهره‌گیری مؤثر و هوشمندانه از آن در سطح ملی و مناسبات و تعاملات منطقه‌ای و جهانی است. در حقیقت، فرهنگ به معنای اخص آن، از مختصات ذاتی، مزیت‌های راهبردی، انحصاری و سرنوشت‌ساز کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد که همواره مورد تأکید معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) و مقام معظم رهبری (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) بوده است.

تحقق آرمان‌ها و اهداف جامعه اسلامی مستلزم تأمین کارکردهای فرهنگی آن است. مقام معظم رهبری (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) فرهنگ را عامل شکل دهنده به ذهن و رفتار عمومی و جهت‌بخش و تأثیرگذار در عرصه تصمیمات کلان کشور دانسته و مهندسی فرهنگ را به منزله بازشناسی، آسیب‌شناسی، پالایش و ارتقای بخشی فرهنگ و جهت‌دهی آن بر پایه هویت اصیل اسلامی - ایرانی با توجه به شرایط و مقتضیات ملی و جهانی تبیین می‌نمایند.

معظم‌له، مهندسی فرهنگی را بازطراحی، اصلاح و ارتقای شئون و مناسبات نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور مبتنی بر فرهنگ مهندسی شده معرفی و این وظیفه و مأموریت خطیر را به شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان قرارگاه اصلی فرهنگی و مرکز مهندسی فرهنگی کشور محول می‌فرمایند. در

ب

واقع می‌توان جوهره و کارکرد مهندسی فرهنگی را تحقق و تأمین نحوه تعامل مؤثر و ارتباط سازمند و پویای نظام‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با نظام فرهنگی دانست.

شورای عالی انقلاب فرهنگی برای عمل به رهنمودهای مقام معظم رهبری (دام‌طه) و تحقق اهداف و کارکردهای نهادی خود، تهیه و تدوین نقشه مهندسی فرهنگی کشور را در اولویت نخست خود قرار داد. در سال ۱۳۸۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی با ایجاد شورای تخصصی مهندسی فرهنگی (متشکل از اعضای محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی، صاحب‌نظران و اندیشمندان و مدیران و مسئولان نهادها و دستگاه‌های اجرایی کشور) و همچنین تجدید سازمان و تشکیلات دبیرخانه شورا، ظرفیت‌های علمی و کارشناسی و اجرایی کشور را برای تدوین نقشه مهندسی فرهنگی کشور بسیج نمود.

سند نقشه مهندسی فرهنگی به عنوان یک سند بالادستی با همکاری و مشارکت فعال و همه‌جانبه نهادها و مراکز علمی- پژوهشی، محققان و اندیشمندان و کارشناسان حوزه و دانشگاه و دستگاه‌های اجرایی و فرهنگی ذی‌ربط تهیه و تنظیم گردیده است. افزون بر ظرفیت نهادها و دستگاه‌های علمی و اجرایی کشور، بالغ بر ۳۰۰ نفر از محققان و کارشناسان در تهیه و تدوین این سند به صورت مستقیم و مستمر و بیش از ۲۰۰۰ نفر نیز به صورت غیرمستقیم و بخشی مشارکت و همکاری داشته‌اند.

به عنوان اولین گام در ترسیم وضع مطلوب و تدوین نقشه، لازم بود که تحلیلی از وضع موجود کشور در عرصه فرهنگ تهیه شود، به همین خاطر ضمن تشکیل کارگروه ویژه و با به‌کارگیری روش‌های مختلف و با بهره‌گیری از پژوهش‌های متعدد و نظرات صاحب‌نظران، ضمن ارایه تحلیلی کلان از وضعیت فرهنگی کشور از

منظرهای گوناگون، گزارش‌های تحلیلی موضوعی نیز تهیه شد که به گونه‌ای به شناخت وضع موجود فرهنگ کشور در شاخص‌های مختلف کمک می‌کرد. این گزارش‌ها در جلسات متعدد شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد بررسی و واکاوی قرار گرفت.

همچنین برای رصد، پایش، شناخت و نظارت بر روند تغییر و تحولات فرهنگی و انجام پیمایش‌های دوره‌ای، شاخص‌های تفصیلی فرهنگی تدوین شد که حسب نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی در ستاد هماهنگی و راهبری اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور بررسی و به تصویب خواهد رسید.

پیش‌نویس نقشه مهندسی فرهنگی در بیش از ۱۵۰ جلسه شورای مهندسی فرهنگی بحث و بررسی گردید و نهایتاً شورای عالی انقلاب فرهنگی در ۳۳ جلسه سند «نقشه مهندسی فرهنگی» را بررسی و در جلسه هفتصد و پنجاه و پنج مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۰ به تصویب نهایی رسانید.

مجموعه حاضر، متن مصوب نقشه مهندسی فرهنگی کشور است که منطبق با اصول و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ﷺ)، آرمان‌های انقلاب اسلامی، رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) و مقام معظم رهبری (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) و اسناد فرادستی مربوط طراحی، تدوین و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده و شامل فصول زیر است:

۱. کلیات؛ این بخش شامل تعاریف اساسی مفاهیم

و اصطلاحاتی همچون فرهنگ، سطوح فرهنگ، فرهنگ ملی (اسلامی - ایرانی)، عمومی و حرفه‌ای، مهندسی فرهنگ، مهندسی فرهنگی، نقشه مهندسی فرهنگی، مدیریت راهبردی فرهنگ کشور، رصد و پایش فرهنگی، چشم‌انداز فرهنگی کشور، پیوست فرهنگی و قلمرو نقشه است.

۲. مبانی، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نقشه؛ مبتنی بر

منابع و معارف اسلامی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مبانی نظری معتبر و ارزش‌های فرهنگی اصیل اسلامی- ایرانی تهیه و تدوین شده است و شاکله و مبنای هدف‌گذاری، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی و تحول و ارتقای فرهنگی کشور است.

۳. چشم‌انداز فرهنگی کشور در افق ۱۴۰۴؛

ترسیم‌کننده قله‌ها و وضعیت مطلوب فرهنگی کشور در افق ۱۴۰۴ است که مبتنی بر مبانی، ارزش‌ها و اصول بنیادین فرهنگی کشور، رهنمودهای رهنمودهای رهبرکبر انقلاب اسلامی امام خمینی (رکذله) و مقام معظم رهبری (رکذله)، سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ و سایر اسناد فرادستی و همچنین مقتضیات ملی، منطقه‌ای و جهانی طراحی شده است.

۴. اهداف کلان فرهنگی؛ ترجمان زمان‌مند چشم‌انداز

فرهنگی کشور در محورها و حوزه‌های راهبردی و کلیدی فرهنگی کشور است. اصولاً هر هدف کلان، وظایف و مأموریت‌های یک تا چند نهاد و دستگاه اجرایی را تحت پوشش قرار می‌دهد. همچنین مواردی به عنوان کمیت‌های مطلوب فرهنگی و اهداف کمی، در نظر گرفته شد که لازم است با توجه به اعتبارات، امکانات، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های دستگاه‌ها و نهادها در ستاد هماهنگی و راهبری اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور تعیین شود.

۵. اولویت‌های فرهنگی؛ تعیین‌کننده موضوعات و

محورهای راهبردی در هر حوزه، محور یا هدف است که ضمن تعیین اولویت‌های رتبی و زمانی آنها، مبنا و چگونگی تخصیص منابع و سرمایه‌گذاری را ارائه می‌دهد.

۶. راهبردها و اقدامات؛ شامل راهبردهای فرهنگی کلان و

ملی و اقدامات ملی به شرح زیر است:

الف) راهبردهای فرهنگی: تعیین‌کننده مسیر و راهی است

که متناسب با فرصت‌ها و تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌های محیطی برای نیل به اهداف فرهنگی در دو سطح کلان و ملی طراحی و تدوین می‌شوند.

راهبردهای کلان ابزار تحقق اهداف کلان می‌باشند و راهبردهای ملی دربردارنده اهداف فرعی و راهکار تحقق آن هستند؛ در واقع راهبردهای ملی مبنای تعیین اقدامات ملی نقشه مهندسی فرهنگی کشور محسوب می‌شوند.

ب) اقدامات ملی: طرح‌ها و فعالیت‌هایی هستند که برای تحقق اهداف، طراحی و اجرا می‌شوند. اقدامات ملی ناظر به اهداف و متناسب با راهبردها تعیین و معمولاً در چارچوب برنامه‌های پنج‌ساله طراحی و در قالب یک یا چند برنامه سالانه اجرایی می‌شوند. اقدامات ملی غالباً فرابخشی و فرادستگاهی هستند و ماهیت ترکیبی دارند؛ با این وجود ممکن است در مواردی وجه پژوهشی، اجرایی و تقنینی بر سایر وجوه آن غلبه یابد.

۷. چارچوب نهادی نظام فرهنگی کشور: ناظر به

نگاشت نهادی، تقسیم کار ملی و استانی و نظام مدیریت راهبردی فرهنگی کشور بوده و همچنین مبین سازمان و ساختار و فرایندهای کلان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و نظارت و ارزیابی فرهنگی کشور در سطح ملی و استانی برای اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور است.

محمدرضا مخبر دزفولی

دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی

مصوبه «نقشه مهندسی فرهنگی کشور» که در جلسات ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۷، ۷۴۱، ۷۴۶، ۷۴۸ و ۷۵۵ مورخ ۹۰/۷/۱۹، ۹۰/۸/۳، ۹۰/۸/۱۷، ۹۰/۹/۱، ۹۰/۹/۲۲، ۹۰/۱۰/۲۷، ۹۰/۱۱/۲۵، ۹۰/۱۲/۹، ۹۱/۱/۲۲، ۹۱/۲/۵، ۹۱/۲/۱۹، ۹۱/۳/۲، ۹۱/۳/۱۶، ۹۱/۳/۳۰، ۹۱/۶/۲۸، ۹۱/۷/۱۱، ۹۱/۷/۱۸، ۹۱/۸/۲، ۹۱/۸/۹، ۹۱/۸/۱۶، ۹۱/۹/۷، ۹۱/۹/۲۱، ۹۱/۹/۲۸، ۹۱/۱۰/۵، ۹۱/۱۰/۱۹، ۹۱/۱۱/۲۴، ۹۱/۱۲/۸، ۹۱/۱۲/۱۵، ۹۲/۷/۲۴، ۹۲/۱۱/۸، ۹۳/۲/۱۶، ۹۳/۳/۲۷ و ۹۳/۸/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده است، به شرح ذیل برای اجرا ابلاغ می شود:

فصل اول : کلیات

کلیات

۱. فرهنگ

نظام‌واره‌ای است از «عقاید و باورهای اساسی»، «ارزش‌ها، آداب و الگوهای رفتاری» ریشه‌دار و دیرپا و «نمادها» و «مصنوعات» که ادراکات، رفتار و مناسبات جامعه را جهت و شکل می‌دهد و هویت آن را می‌سازد.

۲. سطوح فرهنگ

منظور از سطوح فرهنگ، سطوح مورد مطالعه و مدیریت‌پذیر فرهنگ است که کل جامعه یا بخش قابل توجهی از آن را تحت پوشش قرار می‌دهد. در نقشه مهندسی فرهنگی کشور، فرهنگ در سه سطح زیر مورد شناسایی، بررسی، تحلیل و برنامه‌ریزی قرار می‌گیرد:

۱. فرهنگ ملی (اسلامی - ایرانی)؛

۲. فرهنگ عمومی؛

۳. فرهنگ حرفه‌ای (فرهنگ معلمان، بازاریان، روحانیان، سیاست‌مداران، پزشکان، قضات و ...).

۲-۱. فرهنگ ملی (اسلامی - ایرانی)

نظام‌واره باورها و عقاید اساسی، ارزش‌ها، آداب و الگوهای رفتاری باثبات و ریشه‌دار و نمادها و مصنوعات مردم مسلمان ایران (و عموماً در مرزهای جغرافیایی یک کشور) است؛ که طی قرن‌ها و هزاره‌ها ایجاد و تثبیت شده و به یک ملت هویت می‌بخشد.

۲-۲. فرهنگ عمومی

نظام‌واره باورها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و گرایش‌ها، الگوهای رفتاری و نمادها و مصنوعات است که فضای عمومی و مشترک فرهنگی جامعه

را در مقاطع زمانی معین شکل می‌دهد. فرهنگ عمومی بر ارزش‌ها، گرایش‌ها، الگوهای رفتاری و الگوی زندگی آحاد جامعه تأکید و در مقایسه با فرهنگ ملی (اسلامی - ایرانی)، عمق و پایداری کمتری دارد. فرهنگ عمومی تا حدود قابل ملاحظه‌ای تابع مقتضیات زمانی و مکانی جامعه و منعکس‌کننده عملکرد سایر نظام‌ها همچون نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، قضایی، حقوقی و... است.

۲-۳. فرهنگ حرفه‌ای

نظام‌وارهٔ باورها، ارزش‌ها و الگوهای رفتاری و نمادهای شاغلان و متصدیان هر حرفه است. ارزش‌های فرهنگ حرفه‌ای به واسطه سنوات طولانی آموزش‌های تخصصی و یا تجربه و کارورزی بلندمدت حاصل می‌شود. فرهنگ حرفه‌ای پزشکان، بازاریان، معلمان، قضات، نظامیان و روحانیان از جمله این فرهنگ‌ها هستند.

۳. مهندسی فرهنگ

فرایند بازشناسی، آسیب‌شناسی، پالایش و ارتقابخشی فرهنگ و جهت‌دهی آن بر پایه هویت اصیل اسلامی - ایرانی با توجه به مقتضیات و شرایط ملی و جهانی است.

۴. مهندسی فرهنگی

فرایند بازطراحی، اصلاح و ارتقای شئون و مناسبات نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور بر اساس فرهنگ مهندسی شده با توجه به شرایط، ویژگی‌ها و مقتضیات ملی و جهانی است.

۵. مدیریت راهبردی فرهنگ کشور

فرایند تدوین، تصویب و اعمال راهبردهای کلان فرهنگی، سازمان‌دهی و تقسیم کار ملی و نظارت و ارزیابی راهبردی در نظام‌های

مختلف کشور با توجه به رهیافت‌های مهندسی فرهنگ و مهندسی فرهنگی و مقتضیات ملی و جهانی است.

۶. رصد و پایش فرهنگی

مطالعه، توصیف، تحلیل، تبیین و پیش‌بینی نظام‌مند و مستمر الگو و روند تغییر و تحول در باورها و اعتقادات، ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها، مصنوعات و نمادهای فرهنگی در سطوح ملی و بین‌المللی به‌منظور مسأله‌شناسی فرهنگی و اعمال مدیریت راهبردی فرهنگی در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی کشور است.

۷. چشم‌انداز فرهنگی کشور

مجموعه‌ای هماهنگ از جهت‌گیری‌ها و اهداف مرحله‌ای فرهنگی قابل دستیابی در افق زمانی معین (۱۴۰۴) است که در تراز با سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران تدوین شده است.

۸. پیوست فرهنگی

سندی است مشتمل بر مطالعات کارشناسی، مبین پیش‌بینی پیامدهای فرهنگی و اعمال الزامات و استانداردهای مربوط در هر نوع طرح، تصمیم و اقدام کلان فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، حقوقی و قضایی متناسب با مقتضیات و شرایط جامعه در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی کشور.

۹. قلمروهای نقشه

قلمرو نقشه، نشانگر افق زمانی، گستره موضوعی، جغرافیایی، اجرایی و مخاطبان نقشه مهندسی فرهنگی کشور است.

۹-۱. افق زمانی

نقشه مهندسی فرهنگی کشور، برای افق ایران ۱۴۰۴ تدوین می‌شود.

۹-۲. گستره موضوعی

قلمرو و محورهای موضوعی نقشه، در سه سطح فرهنگ ملی (اسلامی - ایرانی)، عمومی و حرفه‌ای و چهار لایه باورها و مفروضات اساسی، ارزش‌ها، الگوهای رفتاری، نمادها و مصنوعات تعیین می‌شود.

۹-۳. قلمرو جغرافیایی:

الف) همه مناطق محصور در درون مرزهای ایران و همچنین تمامی اماکنی که طبق موازین بین‌المللی یا توافقات طرفینی در اختیار و تصرف نهادها و دستگاه‌های اجرایی کشور می‌باشد؛

ب) همه محیط‌ها و فضاها (سایبری و دیجیتالی) که به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم، در چارچوب حاکمیتی نظام جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرند.

۹-۴. قلمرو اجرایی:

الف) همه نهادها، دستگاه‌ها، مراکز و انجمن‌های کشور در بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی، خصوصی و مردم‌نهاد) است.

ب) در دو سطح ملی و استانی با نام «نقشه مهندسی فرهنگی کشور» و «نقشه مهندسی فرهنگی استان» طراحی، تدوین و اجرا می‌شود.

تبصره: در صورت نیاز، نقشه مهندسی فرهنگی در سطح منطقه‌ای (ترکیبی از دو یا چند استان) نیز تدوین می‌شود.

۹-۵. جامعه هدف:

۱. شهروندان و اتباع جمهوری اسلامی ایران؛

۲. سازمان‌ها و نهادهای کشور؛

۳. جوامع فارسی زبان؛

۴. جهان اسلام شامل: کشورها، ملل و جوامع مسلمان با تأکید بر

خاورمیانه و منطقه؛

۵. کشورهای منطقه با تأکید بر قرابت‌های جغرافیایی، فرهنگی، تاریخی

و سیاسی؛

۶. ملل و کشورهایایی که روابط و پیوندهای سیاسی- فرهنگی و یا

اقتصادی- فرهنگی قابل توجهی با نظام جمهوری اسلامی ایران دارند؛

۷. دولت‌ها، جریان‌ها و گروه‌های معارض و یا متخاصمی که به اقدامات

سازمان‌یافته فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... علیه منافع ملی جمهوری

اسلامی ایران مبادرت می‌ورزند؛

۸. سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای.

۹. جامعه جهانی؛

فصل دوم:

مبانی، ارزش‌ها و اصول

۱. فرهنگ، کلیتی واحد و متعامل از «عقاید و باورهای اساسی، ارزش‌ها، آداب، الگوهای رفتاری ریشه‌دار و دیرپا، نمادها و مصنوعات» در سطوح «فراملی، ملی، عمومی و حرفه‌ای» است.
۲. فرهنگ به مثابه «روح جامعه» به زندگی فردی و اجتماعی انسان معنا و هویت می‌بخشد و شکل‌دهنده و اثرگذار بر ذهنیت و گرایش‌های افراد و جامعه و تعیین‌کننده رفتار عمومی است.
۳. فرهنگ، جهت‌بخش جامعه و نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است.
۴. فرهنگ به صورت تدریجی و مستمر، «تحول‌پذیر، جهت‌دهنده، مدیریت‌پذیر، اکتسابی و انتقال‌پذیر» است.
۵. زن و مرد فارغ از جنسیت در امکان کسب ارزش‌ها، یکسان و دارای حقوق و مسئولیت متناسب با تفاوت در خلقت هستند و این تفاوت، نشان‌دهنده برتری یک جنس بر جنس دیگر نیست.
۶. خانواده واحد بنیادین جامعه، با هویتی حقیقی و مهم‌ترین رکن در فرهنگ‌سازی و انتقال فرهنگ جامعه است.
۷. جامعه دارای هویت است و می‌تواند بستر تعالی و انحطاط آحاد جامعه باشد.
۸. هر فرد (حقیقی و حقوقی) به تناسب جایگاه اجتماعی و توانمندی‌های خود در تغییرات و تحولات فرهنگی تأثیرگذار و تأثیرپذیر است.
۹. فرهنگ اسلامی، فرهنگی مبتنی بر فطرت، قرآن و عترت، ایمان‌گرا، اخلاق‌محور، خردگرا، جهانی، تمدن‌ساز، پویا، پاسخ‌گوی مقتضیات و نیازهای زمانه، بدعت‌ستیز و خرافه‌زداست.

۱۰. انسان دارای فطرت خدایی، منزلت خلیفه الهی، کرامت و عبودیت بوده و دارای تکلیف، برخوردار از حقوق مشروع و آزادی و اختیار مبتنی بر مسئولیت در برابر خداوند است.

۱۱. ولایت، از عناصر اصلی و ریشه‌ای فرهنگ اسلام ناب محمدی (ﷺ) و انقلاب اسلامی و تجلی حاکمیت الهی در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است و در زمان غیبت امام عصر (ﷺ)، در رهبری فقیه عادل جامع‌الشرایط که امامت امت را بر عهده دارد، متبلور می‌شود.

۱۲. مبنای فرهنگ‌سازی مطلوب و حاکم بر فرهنگ کشور؛ «توحید، عدل، معاد، نبوت، امامت، ولایت و انتظار منجی و احکام اسلام ناب محمدی (ﷺ)» است.

۱۳. روحانیت و نهاد حوزه علمیه در حفظ، اصلاح و ارتقای فرهنگ اسلامی نقش اصلی دارند و شناخت معتبر اسلام و تبیین آن با روش اجتهادی ناظر به زمان و مکان، مسئولیت حوزه‌های علمیه و روحانیت است.

۱۴. فرهنگ اسلامی مبتنی بر شناخت، ترویج و نهادینه کردن فضایل و مکارم اخلاق و تزکیه است.

۱۵. فرهنگ اسلامی - ایرانی، ضد استکباری، مظهر عدالت‌خواهی و حامی مستضعفان و مظلومان در عرصه‌های منطقه‌ای و جهانی است.

۱۶. فرهنگ اسلامی - ایرانی حاصل تعامل فعال و سازنده اسلام با تمدن تاریخی ایران است و هویت اسلامی - ایرانی درهم‌تنیده، یکپارچه و تفکیک‌ناپذیر است.

۱۷. استقلال و اقتدار فرهنگی برآیند تعالی ذاتی، پویایی، انسجام فرهنگ در سطح درونی، جذابیت، گسترش و نفوذ آن در سایر فرهنگ‌ها و ملت‌هاست.

۱۸. تنوع و تفاوت‌های فرهنگی اقوام ایرانی به عنوان بخشی از میراث فرهنگی در چارچوب فرهنگ اسلامی- ایرانی، امری طبیعی و پذیرفته شده است.

۱۹. نظام جمهوری اسلامی ایران وظیفه حفظ و صیانت از مرزهای فرهنگی و هویتی و ارتقای آن را عهده‌دار است.

۲۰. رسالت اساسی جمهوری اسلامی، رسالتی فرهنگی است که با تعامل و تبادل فرهنگی با سایر فرهنگ‌ها تحقق می‌یابد.

۲۱. برنامه‌ریزی و راهبری فرهنگی جامعه منطبق بر ارزش‌های اساسی مندرج در قانون اساسی، حق مردم و از وظایف نظام جمهوری اسلامی است.

۲۲. هدایت و رهبری فرهنگی از شئون اصلی ولایت فقیه است.

۲۳. تعامل و تبادل فرهنگی در چارچوب فرهنگ اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و انقلاب اسلامی صورت می‌پذیرد.

۲۴. تهاجم فرهنگی و جنگ نرم و مقابله با آن از مهم‌ترین مسائل فرهنگی کشور است.

۱. «تعقل»

عقل، حجت درونی و یکی از بسترهای جریان حجت بیرونی (وحی) است که به کارگیری آن موجب شکوفایی حیات طیبیه در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌شود.

۱-۱. عقلانیت اسلامی

به معنای تعالی عقل در پناه دین اسلام و بنیادی‌ترین هسته فرهنگ و تمدن اسلامی و معیار تعاملات فرهنگی جامعه اسلامی با سایر جوامع است.

۱-۲. حکمت سیاسی

در حکمت سیاسی عقلانیت اسلامی، پشتوانه نظری و عملی اقتدار و استقلال نظام سیاسی بوده و معیار تعاملات در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی است.

۱-۳. بصیرت اجتماعی

عقلانیت اسلامی، پشتوانه ارتباطات منطقی و منسجم فردی، سازمانی و اجتماعی در جامعه اسلامی، عامل تشخیص بهنگام و مبنای هم‌گرایی و حضور هوشمندانه در مقابل جبهه کفر و نفاق است.

۱-۴. تدبیر معیشت

عقلانیت اسلامی، مبنای تأمین معاش حلال، پاک و عادلانه و عامل تعالی معنویت و انگیزه‌های الهی در اقتصاد است.

۲. «ایمان»

ایمان، باور مبتنی بر معرفت و محبت نسبت به «خدا، غیب، صفات و عدل الهی، فرشتگان، انبیاء، کتاب‌های آسمانی، امامان و معاد» است که در قلب، زبان و عمل تجلی می‌یابد.

۲-۱. توحیدمحوری

نگاه به جهان به عنوان مجموعه واحد و بهم پیوسته، با درک حضور باری تعالی و تعمیق معرفت و محبت به او در باورها، ارزش‌ها، رفتارها و نمادهای فردی-اجتماعی، جهت‌دهنده همه عرصه‌های زندگی به سوی حیات جاودانه اخروی بر مبنای وحی الهی، حق‌گرایی و عامل توکل و اعتماد به خدای متعال و تفویض امور به اوست.

۲-۲. ولایت‌مداری

ولایت‌مداری، تجلی ولایت و حاکمیت خدا، استمرار ولایت پیامبر اعظم (عَلَيْهِ السَّلَام) و ائمه معصومین (عَلَيْهِمُ السَّلَام) در عرصه حیات سیاسی و اجتماعی، معیار مشروعیت، عامل اقتدار نظام سیاسی، مدار وحدت و انسجام، حضور عاشقانه امت اسلامی در پاسداری از مرزهای اعتقادی، جغرافیایی و... و پشتوانه تبعیت مؤمنانه و مبتنی بر محبت از امام امت است.

۲-۳. مهرورزی

منشأ الفت، اخوت، انسجام اجتماعی، نوع‌دوستی، عامل استحکام و توسعه ارتباطات بین مردم، اقوام، مناطق مختلف و پیروان مذاهب است.

۲-۴. عدالت

منشأ توازن و مواسات در سطوح مختلف فردی و اجتماعی و مبنای برخورداری آحاد جامعه از فرصت‌های برابر است.

۳. «اخلاق»

ملکات پسندیده‌ای که از طریق تزکیه و خودسازی و با انگیزه الهی در رفتار انسان تجلی می‌یابد و تعالی‌بخش اندیشه و عمل اسلامی در جامعه دینی است.

۳-۱. تقوا

خاستگاه رشد و تعالی فضایل، رعایت واجبات و ترک محرمات، سبب خروج فرد و جامعه از دشواری‌ها و مبنای کرامت انسانی نزد خداوند است.

۳-۲. عزت و مدارا

عزت: استقلال و سربلندی جامعه اسلامی و ایمانی در اندیشه و عمل که مستلزم تعامل سازنده با جامعه خودی و مقاومت و پایداری در مقابل استکبار و دشمنان جامعه اسلامی است.

مدارا: محبت و همگرایی با آحاد جامعه اسلامی و دوستداران انقلاب اسلامی که مستلزم تحمل دیدگاه‌های متفاوت و بهره‌مندی از همه توانمندی‌هاست.

۳-۳. کرامت

پاسداشت حرمت و مقام والای انسانی نسبت به خویش و دیگران که مبتنی بر استعداد خلافت الهی است.

۳-۴. انفاق و ایثار

ترجیح منافع دیگران و مصالح جامعه بر منافع فردی و گروهی و صرف امکانات خود برای ایفای مسئولیت الهی و انسانی.

۴. «علم»

معرفت، بصیرت و آگاهی نسبت به حقایق و واقعیات عالم هستی است که از طریق وحی، عقل و تجربه به دست می‌آید.

۴-۱. معرفت دینی

شناخت عقاید، احکام و اخلاق بر اساس اسلام ناب محمدی (ﷺ) که جهت‌دهنده و تعالی‌بخش علوم و معارف بشری است.

۴-۲. معرفت هویتی

خودشناسی و آگاهی تاریخی و اجتماعی و بصیرت سیاسی که موجب اعتماد و خودباوری ملی و توانایی تحلیل موقعیت ملی و جهانی و نگرش مطلوب می‌گردد.

۴-۳. دانش‌های تخصصی و مهارت ارتباطی

شناخت نظام ارتباطی و آداب معاشرت اسلامی و توانایی تعامل و رفتار بر اساس آن در ساختار مناسبات اجتماعی، خانوادگی، سازمانی، ملی و جهانی است.

۴-۴. دانش‌های تخصصی و مهارت حرفه‌ای

دانش و مهارت به‌کارگیری اصول و قواعد اسلامی و علمی معتبر در جهت تولید ثروت حلال، پیشرفت دانش‌بنیان، توانمندی اقتصادی، افزایش بهره‌وری و ترویج اشتغال مفید است.

۵. «عمل»

فعالیت‌های فردی و اجتماعی، مادی و معنوی، در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که با انگیزه الهی تحقق و با مجاهدت مؤمنانه ارتقا می‌یابد.

۵-۱. امر به معروف و نهی از منکر

دعوت و امر به نیکی و بازداشتن از بدی به عنوان وظیفه همگانی در تمام عرصه‌ها و سطوح اجتماعی است.

۲-۵. مردم‌سالاری

حضور و مشارکت مردم در اداره جامعه با راهبری ولایت فقیه که بر مبنای مشروعیت الهی و مقبولیت مردمی استوار است.

۳-۵. انضباط اجتماعی

قانون‌مداری و رعایت نظام اخلاقی و حقوقی در تعاملات و مناسبات اجتماعی است.

۴-۵. کار و تلاش

پشتکار، سخت‌کوشی و فعالیت جهادی به منظور ایجاد ارزش افزوده برای اعتلا و ارتقای کارآمدی نظام اسلامی و رفاه عمومی است.

اصول

اصول زیر بر نقشه مهندسی فرهنگی و تحقق و اجرای فرهنگ مطلوب، حاکم است:

۱. اصل دین‌مداری

مبانی، ارزش‌ها، اخلاق و احکام اسلام ناب محمدی (ﷺ) بر فرهنگ و فرایند طراحی، تدوین، اجرا و ارزیابی مهندسی و مدیریت فرهنگی کشور حاکم می‌باشد. این اصل بر سایر اصول این سند حاکم است.

۲. اصل فرهنگ‌محوری

مؤلفه‌های فرهنگ اسلامی باید بر همه شئون و مناسبات جامعه در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، مدیریتی، قضایی و امنیتی حاکم شود.

۳. اصل عدالت

استفاده همگان از فرصت‌ها، امکانات و خدمات فرهنگی و انجام فعالیت‌های فرهنگی متناسب با استعدادها، نیازها و ظرفیت‌ها در همه عرصه‌ها و سطوح رعایت شود.

۴. اصل هدایت و راهبری

دولت اسلامی باید ضمن پرهیز از تصدی‌گری غیرضرور، نقش اساسی خود را در هدایت و راهبری، نظارت و حمایت از فعالیت‌های فرهنگی تقویت نماید.

۵. اصل تعاون و مشارکت مردمی

زمینه‌سازی و حمایت از مشارکت حداکثری مردم و نهادهای مردمی در فعالیت‌های فرهنگی باید فراهم شود.

۶. اصل آینده‌نگری و آینده‌نگاری

رصد، تبیین و ترسیم تحولات فرهنگی به منظور برنامه‌ریزی برای تحقق آینده مطلوب با الهام از جامعه مهدوی انجام می‌شود.

۷. اصل جامعیت

مهندسی فرهنگی، جامع‌نگر بوده و باید ناظر بر تمامی ابعاد، سطوح، لایه‌ها، رده‌ها، مراحل و ارکان فرهنگ ملی و فراملی باشد.

۸. اصل انسجام و هماهنگی

عناصر و فرایند مهندسی و مدیریت فرهنگی باید برخوردار از «نظم، جهت‌گیری، سازگاری و هم‌افزایی درونی و بیرونی» باشد.

۹. اصل تعامل مؤثر

ضمن تأکید بر هویت و استقلال فرهنگ اسلامی، تعامل و تبادل فرهنگی بین دستگاه‌های داخلی و خارجی باید تعالی‌بخش باشد.

۱۰. اصل تدریج

ارزش‌های مطلوب فرهنگی باید بر اساس اهداف مرحله‌ای و با توجه به اقتضائات و شرایط زمان و مکان در فرآیندی هدفمند تحقق یابد.

۱۱. اصل کارآمدی

نظام فرهنگی کشور باید توانمندی عینیت بخشیدن به اهداف مطلوب فرهنگی را داشته باشد.

۱۲. اصل خلاقیت و نوآوری

برای شکوفایی و تعالی فرهنگی، باید راه‌های نو و مؤثر ابداع و به کار گرفته شود.

۱۳. اصل تأمین منابع و هدایت سرمایه‌ها

تأمین سرمایه‌های انسانی و مادی مورد نیاز برای حوزه فرهنگ و گسیل هدفمند این سرمایه‌ها در سایر حوزه‌ها باید با رویکرد فرهنگی صورت گیرد.

۱۴. اصل اعتدال و عقلانیت

دوری از تحجر، جزم‌اندیشی و تعصب بی‌جا، شعارزدگی، سطحی‌گرایی و ظاهرگرایی، عوام‌زدگی و خرافه‌گرایی در فرهنگ، ضروری است.

فصل سوم:

چشم انداز فرهنگی

چشم‌انداز فرهنگی

با توکل به خداوند متعال و اعتصام به قرآن و عترت و در پرتو اسلام ناب محمدی (ﷺ) و با عزم و مجاهدت ملی در راستای برپایی تمدن نوین اسلامی و زمینه‌سازی ظهور و نیل به جامعه مهدوی (عج) در افق ۱۴۰۴؛

ایران کشوری است با هویت اسلامی، ایرانی و انقلابی و پویای طریق جامعه مهدوی (عج)، پیشتاز در اخلاق و رفتار حسنه، دارای جایگاه نخست در عرصه‌های فرهنگ و هنر، تعلیم و تربیت، علم و فناوری و اطلاعات، ارتباطات و رسانه در سطح منطقه* و جهان اسلام، الهام‌بخش امت اسلامی و مستضعفان با تعامل فرهنگی مؤثر و سازنده در سطح جهانی و دست‌یافته به نظام فراگیر، کارآمد و منسجم فرهنگی هدایت‌گر تمامی شئون و نظامات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه.

فرهنگ جامعه ایران در افق این چشم‌انداز، چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

۱. برخوردار از هویت اسلامی، ایرانی و انقلابی و پویای طریق جامعه مهدوی (عج)؛ متمسک به قرآن و عترت و ولایت امام عصر (عج)، ایمان و عمل صالح، متعهد به نظام جمهوری اسلامی، ولایت فقیه، آرمان‌های امام خمینی (قدس سره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری (دام‌طه)، مبتنی بر عقلانیت اسلامی، مفتخر به ایرانی بودن، پاسدار میراث‌های ارزشمند ایرانی - اسلامی و زبان و ادبیات فارسی، متکی بر

* منظور از منطقه، آسیای جنوب غربی (آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) است.

فرهنگ و تفکر بسیجی، برخوردار از روحیه مقاومت، ایثار، جهاد، شهادت، استکبارستیزی و حمایت از مستضعفان.

۲. پیشتاز در اخلاق و رفتار حسنه؛

- ۲-۱. **فرهنگی؛** عامل به احکام و مناسک دینی، مانوس با قرآن کریم، برخوردار از سبک زندگی اسلامی - ایرانی، عفت عمومی، امنیت اخلاقی و روانی، نمادها و آیین‌های اسلامی - ایرانی؛
- ۲-۲. **اجتماعی؛** برخوردار از مودت، اخوت، تعاون، مشارکت، مسئولیت‌پذیری و سازگاری اجتماعی، نشاط و سرزندگی، صداقت، اعتماد، اطمینان و انسجام اجتماعی بالا، جمعیت متعادل و متوازن و بهره‌مند از انضباط، قانون‌گرایی و جامعه امن؛
- ۲-۳. **سیاسی؛** برخوردار از وحدت و امنیت ملی، عدالت‌محوری، استقلال فرهنگی و آزادی مسئولانه، مشارکت و مسئولیت‌پذیری سیاسی؛
- ۲-۴. **اقتصادی؛** دارای وجدان کاری، روحیه همکاری و کار جمعی، کارآفرین و رضایت‌مند مبتنی بر الگوی صحیح مصرف و اتقان در عمل.

۳. دارای جایگاه نخست در عرصه‌های؛

- ۳-۱. **فرهنگ؛** بهره‌مند از معنویت دینی، کرامت انسانی و روحیه ایثار و شهادت، خانواده‌محور، امیدوار و آینده‌نگر، پرنشاط، خودباور، فعال و خطرپذیر، دارای روحیه حماسی و دفاعی، جمع‌گرا و ملتزم به نهادهای اجتماعی و حضور مسئولانه در جامعه؛
- ۳-۲. **هنر؛** مبتنی بر حکمت اسلامی، تحکیم‌بخش ایمان و احیاگر فطرت بشر و عدالت، مردمی، مروج اخلاق و متعهد به ارزش‌های انقلاب اسلامی و گسترش‌بخش هنرهای سنتی ارزشمند؛
- ۳-۳. **تعلیم و تربیت؛** مبتنی بر سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش؛

۳-۴. علم و فناوری؛ مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی و نقشه جامع علمی کشور؛

۳-۵. اطلاعات، ارتباطات و رسانه؛ حضور تعیین کننده در فضای نوین سایبری، اطلاعات و ارتباطات مبتنی بر ارزش‌ها، شعائر اسلامی، گفتمان انقلاب اسلامی و اصل مسئولیت اجتماعی و بهره‌مند از نهادهای اصیل ارتباطی - تبلیغی بازآفرینی شده.

۴. الهام‌بخش امت اسلامی و مستضعفان با تعامل فرهنگی مؤثر و سازنده در سطح جهانی؛ مبتنی بر:

۴-۱. مردم‌سالاری دینی و الگوهای کارآمد پیشرفت، دعوت به وحدت و همگرایی اسلامی و حمایت از مستضعفان و ستمدیدگان؛
۴-۲. شوق آفرینی نسبت به اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله)، عدالت، صلح و امنیت جهانی، حقوق فطری و طبیعی انسان‌ها، رفاه عمومی، اخلاق و معنویت، خانواده و امید به فرجام نیک جهان.

۵. دست‌یافته به نظام فراگیر، کارآمد و منسجم فرهنگی هدایت‌گر

تمامی شئون و نظامات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه؛ مبتنی بر:

۵-۱. نظام فرهنگی کارآمد با تحول در اهداف، ساختارها، فرایندها، وظایف و مأموریت‌های نهادهای مردمی، عمومی و دولتی با رویکرد ایجاد انسجام، هم‌افزایی، ارتقای کارآمدی و محوریت مشارکت مردمی و بهره‌مند از نهادهای اصیل دینی؛

۵-۲. بازمهندسی نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با رویکرد فرهنگی و بر اساس مبانی، ارزش‌ها و اصول نقشه مهندسی فرهنگی کشور؛

۵-۳. توانمند در بازتولید قدرت نرم و مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمن.

فصل چهارم:

اهداف کلان فرهنگی

اهداف کلان فرهنگی*

۱. فراگیر شدن انس و تمسک به قرآن کریم و حاکمیت قرآن، عترت و عقلانیت اسلامی بر تلاش‌های نظری و عملی و تعالی هویت ملی و تقویت ایمان و عمل صالح؛
۲. نهادینه شدن ولایت‌مداری و انتظار مصلح، آرمان‌های حضرت امام(نَدْو) و رهنمودهای مقام معظم رهبری(حَمَلَة) و فرهنگ انقلابی و بسیجی؛
۳. تعمیق خودباوری ملی و پاسداشت میراث‌های ارزشمند ایرانی-اسلامی و توسعه و ترویج زبان و ادبیات فارسی؛
۴. تعمیق فرهنگ عمل به احکام و فروع دین و نهادینه شدن شعائر، نمادها و آیین‌ها به ویژه نماز، امر به معروف و نهی از منکر و عفت عمومی و حجاب؛
۵. برخورداری از نهاد مستحکم و انسان‌ساز خانواده، نرخ باروری و رشد جمعیت متناسب و سبک زندگی اسلامی-ایرانی؛
۶. نهادینه شدن روحیه همگرایی، کار جمعی و تعاون اجتماعی مبتنی بر نیکی و تقوا، ارتقای الفت، اخوت اسلامی و اعتماد اجتماعی، امیدواری، نشاط، صداقت، نظم و انضباط و قانون‌پذیری و امنیت عمومی و اجتماعی؛
۷. نهادینه شدن فرهنگ عقلانیت، معنویت، عدالت و شایسته‌محوری در نظام‌های قانون‌گذاری، اجرایی و قضایی؛

* کمیت‌های مطلوب فرهنگی و شاخص‌های تفصیلی به شرح زیر ارائه خواهند شد:
الف. کمیت‌های مطلوب فرهنگی به عنوان اهداف کمی نقشه مهندسی فرهنگی به تصویب ستاد هماهنگی و راهبری اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور می‌رسد.
ب. شاخص‌های تفصیلی فرهنگی برای ارزیابی تحولات فرهنگی جامعه و میزان پیشرفت نقشه مهندسی فرهنگی به تأیید ستاد هماهنگی و راهبری اجرای نقشه مهندسی کشور می‌رسد.

۸. برخورداری از اخلاق و فرهنگ اسلامی کار، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری، تولید ثروت حلال و الگوی صحیح مصرف؛
۹. دستیابی به هنر متعهد به ارزش‌های اسلامی، انقلابی، معرفت‌افزا، بصیرت‌بخش و استکبارستیز؛
۱۰. برخوردار از نظام تعلیم و تربیت کارآمد و متعالی و دستیابی به جایگاه نخست علم و فناوری در منطقه و جهان اسلام؛
۱۱. دستیابی به جایگاه برتر در تولید و تأمین نرم‌افزاری و سخت‌افزاری نظام اطلاعات، ارتباطات و رسانه‌ای کارآمد و مشارکت مؤثر در مدیریت جریان منطقه‌ای و جهانی اطلاعات، ارتباطات و رسانه؛
۱۲. دستیابی به تصویر روشن و الهام‌بخش از فرهنگ اسلامی، ایرانی و انقلابی و توانمند در ارائه الگوی پیشرفت و وحدت امت اسلامی؛
۱۳. بازآفرینی و استقرار نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مهندسی‌شده بر مبنای اصول و ارزش‌های فرهنگ اسلامی و ارتقای قدرت نرم و توان مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمن در عرصه‌های مختلف.

فصل پنجم:

اولویت‌های فرهنگی

♦ اولویت‌های فرهنگی

اولویت‌های فرهنگی شامل موضوعات، مسائل و چالش‌های اساسی است که ناظر به ارزش‌ها، الگوهای رفتاری، محصولات و نمادهای فرهنگی کشور در سطوح فرهنگ ملی (اسلامی - ایرانی)، عمومی و حرفه‌ای می‌باشند. اولویت‌ها، معیار و مبنای تخصیص منابع و امکانات کشور برای تحقق اهداف و چشم‌انداز فرهنگی کشور محسوب می‌شوند.

۱- هویت اسلامی، ایرانی و انقلابی؛ قرآن و عترت، انتظار منجی، نماز و مسجد، ولایت فقیه، فرهنگ بسیجی، ایثار و جهاد و شهادت، زبان، ادبیات و خط فارسی.

۲- نهاد خانواده و جمعیت؛ الگوسازی خانواده اسلامی - ایرانی، تسهیل ازدواج، تحکیم خانواده و کاهش طلاق، جمعیت مطلوب (کیفی و کمی).

۳- سبک زندگی اسلامی - ایرانی؛ معماری و شهرسازی اسلامی - ایرانی، عفاف، پوشش و آرایش بر اساس فرهنگ اسلامی - ایرانی، صله رحم و الگوهای تعاملات اجتماعی، خانوادگی و فردی با اولویت کودکان، نوجوانان و زنان.

۴- اخلاق و فرهنگ عمومی جامعه:

فرهنگی؛ صداقت، راستگویی و درستکاری، تعاون و کارجمعی.

اجتماعی؛ اعتماد اجتماعی، امر به معروف و نهی از منکر، شایسته‌سالاری، انضباط اجتماعی، قانون‌گرایی و رعایت حقوق دیگران، فرهنگ حفظ محیط زیست.

اقتصادی؛ فرهنگ پیشرفت، اخلاق و فرهنگ کار و کارآفرینی، وجدان کار و اتقان در عمل، فرهنگ مصرف صحیح و پرهیز از اسراف، تجمل‌گرایی و اشرافی‌گری و رعایت حلال و حرام بویژه رباخواری.

سیاسی؛ وحدت، امنیت و اقتدار ملی حول ولایت فقیه، سلامت اداری، مردم‌سالاری دینی، مشارکت عمومی و عدالت اجتماعی، استقلال‌خواهی و آزادی مشروع و قانونمند.

۵- هنر؛ ساماندهی سینما، تئاتر، موسیقی و هنرهای سنتی و محصولات چندرسانه‌ای و تربیت هنرمندان متعهد.

۶- قدرت نرم؛ بسیج و هم‌افزایی نیروها، تقویت سرمایه‌ها و قدرت نرم.

۷- اطلاعات، ارتباطات و رسانه؛ تقویت محتوا، مصونیت‌بخشی و توسعه زیرساخت‌ها، نظام‌های جامع اطلاعاتی، ارتباطاتی و رسانه‌ای کشور.

۸- تعامل منطقه‌ای و جهانی؛ گفتمان‌سازی برای تمدن نوین اسلامی و بیداری اسلامی، حمایت از مستضعفین و مقابله با نظام سلطه جهانی.

۹- نظام فرهنگی فراگیر و کارآمد؛ ساماندهی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، استقرار نظام جامع راهبری و مدیریت فرهنگی کشور، مهندسی نظام‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و ... کشور با رویکرد فرهنگی و تربیت نیروی انسانی کارآمد بخش فرهنگی.

۱۰- محصولات و صنایع فرهنگی؛ توسعه صنایع و محصولات فرهنگی، هنری و چندرسانه‌ای.

فصل ششم:

راهبردها و اقدامات

◆ راهبردهای کلان فرهنگی

۱. نهادهایسازی فرهنگ تمسک به قرآن و عترت (امام عصر (عج)) و تبیین، ترویج، تقویت و ساماندهی شعائر الهی، نمادها و آیین‌های اسلامی - ایرانی؛
۲. بازآفرینی نظام فکری، ساختارهای رسمی و غیررسمی و میراث تمدنی جامعه مبتنی بر جهان بینی و تعلیم اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله)؛
۳. تبیین، تشکیل، تحکیم، تعالی و ایمن سازی خانواده؛
۴. جلوگیری از کاهش نرخ باروری کل و ارتقای آن متناسب با آموزه‌های اسلامی، اقتضائات راهبردی کشور، مطالعات جمعیت‌شناختی و آمایش و پایش مستمر جمعیتی؛
۵. طراحی و نهادهایسازی آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی در زمینه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی مبتنی بر تقوای الهی و با الهام از سیره معصومین (علیهم السلام)؛
۶. انسجام‌بخشی و تقویت مشارکت فراگیر و نظام‌مند نهاد خانواده، نظام تعلیم و تربیت، سازمان‌های اجتماعی و اداری و سایر نهادهای مرتبط در گسترش نظم و انضباط، قانون‌گرایی و احساس امنیت عمومی و ظرفیت‌سازی و فرهنگ‌سازی برای رفع موانع فرهنگی، ساختاری و رفتاری؛
۷. تبیین، نهادهایسازی و ارتقای اخلاق و رفتار و نظام حقوقی اسلام در حوزه‌های اجتماعی و سیاسی؛
۸. طراحی و استقرار الگوی اسلامی اخلاق و فرهنگ کار و رفتار اقتصادی دولت و مردم در عرصه تولید، توزیع و مصرف؛
۹. تبیین، ترویج و نهادهایسازی هنر متعهد، تعالی‌بخش، شوق‌آفرین و استکبارستیز و تعمیق درک زیباشناسانه عمومی و بهره‌گیری از ظرفیت

هنر در تحکیم فرهنگ اسلامی - ایرانی و گفتمان انقلاب اسلامی
مبتنی بر بیانات امام خمینی (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) و مقام معظم رهبری (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ)؛

۱۰. طراحی و استقرار نظام جامع و کارآمد اطلاعات، ارتباطات و رسانه‌ای مبتنی بر آموزه‌های دینی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی، مقتضیات راهبردی کشور و سیاست‌های کلی نظام؛

۱۱. گسترش تأثیرگذاری و ارزش‌آفرینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر معرفی دستاوردها و الگوهای موفق در سطح جهانی برای جهانی شدن گفتمان اسلام ناب محمدی (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) در موضوعات و مسائل بشری و جهانی؛

۱۲. بازنگری و اصلاح اهداف و کارکردهای فرهنگی نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مبتنی بر نقشه مهندسی فرهنگی کشور؛

۱۳. ساماندهی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، راهبری فعال جنگ نرم و ارتقای مؤلفه‌های قدرت نرم نظام اسلامی.

نهادینه‌سازی فرهنگ تمسک به قرآن و عترت(امام
عصر(عج)) و تبیین، ترویج، تقویت و ساماندهی شعائر
الهی، نمادها و آیین‌های اسلامی - ایرانی

راهبردهای ملی

۱. تحقق بخشیدن به منشور توسعه فرهنگ قرآنی؛
۲. نهادینه کردن سیره اهل بیت(علیهم‌السلام) در کلیه شئون اجتماعی، خانوادگی و فردی؛
۳. تبیین و نهادینه‌سازی «نیاز به نماز» در همه ابعاد و مراحل زندگی و تأمین شرایط و الزامات اقامه نماز؛
۴. ایجاد انگیزه، توانمندی و زمینه تحقق امر به معروف و نهی از منکر؛
۵. تبیین و ترویج فلسفه وجودی شعائر، نمادها و آیین‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی مبتنی بر اسلام ناب محمدی(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم) و عترت و مقابله با تحریف آن؛
۶. احیاء، بازتولید و ارتقای کارکردهای شعائر، نمادها و آیین‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی و زمینه‌سازی برای ظهور و بروز آنها در کلیه شئون زندگی فردی، خانوادگی، نهادی و اجتماعی؛
۷. مقابله فرهنگی با آیین‌ها و نمادهای واپس‌گرایانه، خرافی، انحرافی و بیگانه و پیرایش آیین‌های ملی در چارچوب آموزه‌های اسلامی؛
۸. تبیین آداب، لطائف و اسرار احکام الهی و اجتناب از بسنده کردن به ظاهر مناسک.

اقدامات ملی

۱. اجرای کامل منشور توسعه فرهنگ قرآنی و به روزرسانی آن(۱)
۲. تهیه و اجرای طرح ملی حمایت از توسعه و نهادینه‌سازی سیره اهل بیت(علیهم‌السلام)، فرهنگ انتظار و حکومت جهانی در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و اختصاص جایزه بین‌المللی در این زمینه(۲)
۳. طراحی و توسعه برنامه‌های پژوهشی، فرصت مطالعاتی و آموزشی مشترک میان حوزه و دانشگاه و ایجاد مراکز پژوهشی و آموزشی مشترک در زمینه سیره نظری و عملی اهل بیت(علیهم‌السلام)(۲)
۴. برنامه‌ریزی برای زمینه‌سازی و نهادینه کردن انس با نماز جماعت و مسجد و احیای کارکردهای فرهنگی - اجتماعی آن متناسب با نیازهای زمان و مخاطبان(۳)
۵. تدوین و اجرای برنامه ملی توسعه اقامه نماز جماعت در مساجد و نمازخانه‌ها و بهره‌گیری هم‌افزا از ظرفیت‌های آموزشی، پژوهشی، تبلیغی، رسانه‌ای و هنری در جهت تبیین و ترویج احکام، اسرار و آثار فردی و اجتماعی نماز بر طهارت ظاهری و باطنی و آرامش روحی و روانی برای همه اقشار جامعه(۳و۸)
۶. ساماندهی و تقویت نظام پاسخ‌گویی به شبهات دینی و مسائل مستحدثه برای سطوح مختلف(۴)
۷. تدوین، تصویب و اجرای قانون امر به معروف و نهی از منکر، ساماندهی نهادها و دستگاه‌های مسئول و ارتقای ظرفیت‌های نهادی و دانش و مهارت‌های فردی مربوط(۴)
۸. برنامه‌ریزی برای مشارکت نظام‌مند مردم و نهادهای مردمی در چارچوب قوانین و مقررات برای اجرایی کردن امر به معروف و نهی

از منکر و طراحی و استقرار نظام جامع انگیزشی و تشویقی مربوط و حمایت قانونی و رفع موانع(۴)

۹. برنامه‌ریزی برای هماهنگی و هم‌افزایی بخش‌های مردمی، اجرایی، اطلاعاتی و قضایی در مقابله با منکرات سازمان‌یافته در سطح جامعه(۴)
۱۰. ترویج و معرفی صحیح امر به معروف و نهی از منکر و ایجاد و تقویت زمینه‌ها و سازکارهای عمومیت‌بخشی آن در عرصه‌های مختلف با بهره‌گیری از ظرفیت‌های آموزشی و پژوهشی، هنر و ادبیات توسط دستگاه‌های ذیربط(۴)

۱۱. ترویج پذیرش عقلانی اصول دین بویژه معادباوری و روشنگری در زمینه حکمت احکام و تبیین روح تعبد در عمل به آن متناسب با مخاطبان(۸و۴)

۱۲. تبیین عقلانی و آموزش شعائر و آیین‌های اسلامی - ایرانی با تأکید بر فلسفه وجودی آنها و غنابخشی فکری و محتوایی مجالس و مراسم سوگواری عاشورا و شعائر حسینی متناسب با روح حماسی عاشورا(۵)
۱۳. ساماندهی و توانمندسازی، پشتیبانی و تغذیه فکری هیأت‌های مذهبی، مبلغان و سخنرانان مذهبی، مداحان، مدیحه‌سرایان و نهادهای متصدی امر عزاداری در برگزاری عزاداری‌ها، اعیاد و مناسبت‌های مذهبی(۵)

۱۴. ساماندهی و حمایت هدفمند و هم‌افزا از ظرفیت‌های آموزشی، پژوهشی، تبلیغی، رسانه‌ای و هنری جهت احیاء، بازتولید و ارتقای کارکردهای شعائر، نمادها و آئین‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی(۵)

۱۵. ساماندهی، بازنگری و غنی‌سازی و روزآمدسازی محتوایی برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسبت‌های اسلامی، انقلابی و ملی برای اعتلای فرهنگ و اخلاق عمومی جامعه با تأکید بر دستگاه‌های اجرایی، نهادهای عمومی و بخش خصوصی(۵و۶)

۱۶. برنامه‌ریزی برای بهره‌گیری از فرصت‌های معنوی و تربیتی مناسبت‌های ویژه همچون عاشورا، لیالی قدر، اعتکاف، عرفه، عید غدیر، نیمه شعبان و سایر مناسبت‌ها و جشن‌های میلاد ائمه اطهار (علیهم‌السلام) (۶)

۱۷. تهیه و اجرای طرح جامع ارتقای هدفمند آگاهی‌های عمومی در زمینه انحرافات و خرافات مربوط به آیین‌های واپس‌گرایانه، انحرافی و ضاله و مواجهه مناسب با ذکر اکاذیب و نسبت مطالب خلاف واقع به ساحت قرآن کریم، پیامبر اعظم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم)، اهل بیت (علیهم‌السلام) و بزرگان دین (۷)

بازآفرینی نظام فکری، ساختارهای رسمی و غیررسمی و میراث تمدنی جامعه مبتنی بر جهان‌بینی و تعالیم اسلام
ناب محمدی (رحمته‌الله)

راهبردهای ملی

۱. تقویت جریان پژوهش و تولید علم بویژه علوم انسانی و اجتماعی مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی؛
۲. حاکم نمودن منطق راهبری و مدیریت اسلامی بر نظام تصمیم‌گیری کشور؛
۳. تبیین و ترویج عالمانه فرهنگ مهدویت و انتظار؛
۴. تبیین و ترویج اندیشه‌ها و آرمان‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام‌طه) در مدیریت امور و راهبری فرهنگی جامعه؛
۵. تبیین و ترویج مبانی نظری انقلاب اسلامی، اندیشه مهدویت، ولایت فقیه، جمهوری اسلامی و مردم‌سالاری دینی و تقویت امید و روحیه خودباوری ملی؛
۶. اعتلای فرهنگ مقاومت، ایثار و شهادت؛
۷. حفاظت، احیا و معرفی روزآمد آثار و ارزش‌های فرهنگ انقلاب اسلامی و دفاع مقدس؛
۸. تبیین عالمانه تفکیک‌ناپذیری و هم‌افزایی هویت اسلامی، ایرانی و انقلابی به عنوان هویت ملی؛
۹. ارتقای جایگاه و گسترش زبان و ادبیات فارسی با توجه به زبان‌های محلی و قومی؛
۱۰. بازشناسی، حفظ و ترویج موارث تمدنی و سنن ملی و قومی و تقویت تعامل فرهنگ‌های قومی با محوریت فرهنگ اسلامی-ایرانی و حفظ وحدت ملی.

اقدامات ملی

۱. حمایت و پشتیبانی همه‌جانبه از تحول و ارتقای علوم انسانی* (۱)
۲. تقویت فضای تضارب آراء و هم‌اندیشی آزاد بویژه تعامل فکری نخبگان و اندیشه‌ورزان حوزه و دانشگاه با تأکید بر حمایت از کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی (۱)
۳. استمرار اصلاح، تقویت و تکمیل تحول در اهداف، کارکردها و ساختارها در سطوح مختلف تصمیم‌گیری بویژه نظام اداری و ارتقای سلامت آن در راستای تحقق سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری (دام‌ظله) (۲)
۴. ترویج فرهنگ علم‌گرایی و خردباوری در تمام سطوح فرهنگی و مدیریتی (۲)
۵. تدوین، ترویج و اجرای سند توسعه فرهنگ مهدویت و انتظار (۳)
۶. گفتمان‌سازی، ترویج و عملیاتی کردن اندیشه‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام‌ظله) در عرصه‌ها و سطوح مختلف مدیریت امور و راهبری فرهنگی جامعه (۴ و ۵)
۷. تدوین و تبیین نظریه ملی فرهنگ مبتنی بر بنیان‌های معرفتی اسلامی (۵)
۸. معرفی و الگوسازی زندگی و سیره شهداء و ایثارگران انقلاب اسلامی، جهاد و دفاع مقدس به عنوان الگوهای عملی جوانان (۶)
۹. نمادسازی و بازنمایی فرهنگ مقاومت، ایثار و شهادت در محصولات فرهنگی، معماری و شهرسازی و ... متناسب با افشار و مخاطبان (۶)

---

* اقدامات ملی ناظر بر تقویت جریان تولید علوم انسانی و اجتماعی مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی در نقشه جامع علمی کشور و سند تحول و ارتقای علوم انسانی، پیش‌بینی شده است.

۱۰. ترویج و الگوسازی مراتب گذشت و ایثار در زندگی روزمره فردی، خانوادگی و اجتماعی (۶)

۱۱. تدوین و اجرای سند ملی فرهنگ دفاع و مقاومت، ایثار و جهاد و شهادت (۷۰۶)

۱۲. تدوین دائرة المعارف جامع فرهنگ مقاومت و دفاع مقدس و حمایت از تولید و ترویج ادبیات و هنر در این زمینه (۷۰۶)

۱۳. حمایت از ایجاد و گسترش نهادها و تشکل‌های علمی و فرهنگی عمومی و مردم‌نهاد به منظور تبیین، احیا و معرفی روزآمد آثار و بازتولید ارزش‌های فرهنگ انقلاب اسلامی و دفاع مقدس (۷)

۱۴. برنامه‌ریزی برای تکریم شهدا، ایثارگران و خانواده‌های آنها (۷)
۱۵. حمایت از نظریه‌پردازی، تبیین و ترویج یکپارچگی هویت اسلامی - ایرانی و انقلابی و پاسخگویی مؤثر به چالش‌های مربوط با بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های رسانه‌های دیداری و شنیداری و ارتباط جمعی (۸)
۱۶. ایجاد زمینه، انگیزه و حمایت همه‌جانبه از تولید متون و آثار در حوزه‌های مختلف به زبان فارسی (۹)

۱۷. حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، میراث فرهنگی و تولیدات هنری و ادبی اقوام ایرانی حول ارزش‌های اسلامی - ایرانی بویژه در مناطق مرزی مبتنی بر آمایش فرهنگی و سرزمینی (۱۰)

۱۸. معرفی دستاوردها و پیشرفت‌های کشور بویژه در عرصه‌های علمی و فرهنگی، آثار، فعالیت‌ها و نوآوری‌های دانشمندان گذشته و معاصر ایران و بزرگداشت آنها به شیوه‌های مختلف برای همه اقشار و اقوام (۱۰)
۱۹. تدوین فرهنگ و تاریخ اقوام ایرانی با تأکید بر وحدت ملی و شخصیت‌های فرهنگی و دینی در حوزه تمدن اسلامی - ایرانی (۱۰)

تبیین، تشکیل، تحکیم، تعالی و ایمن‌سازی خانواده

راهِبردهای ملی

۱. تبیین هویت قدسی نظام خانواده و نقش آن در کمال‌آفرینی؛
۲. تسهیل ازدواج آگاهانه، ساده، بهنگام و پایدار مبتنی بر ارزش‌ها و آموزه‌های اسلامی و سنت‌های ملی؛
۳. تحکیم خانواده از طریق:
  - ۱-۳. تقویت کارکردهای خانواده؛
  - ۲-۳. نهادینه‌سازی نقش‌های حیاتی و تکالیف و حقوق متقابل اعضای خانواده؛
  - ۳-۳. ارتقای مهارت‌های زندگی؛
  - ۴-۳. طراحی و پیاده‌سازی الگوی خانواده و سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اساس آگاهی و علم، مبانی و ارزش‌ها، اخلاق، احکام و آموزه‌های اسلامی؛
  - ۵-۳. ارتقای نقش همسری و مادری متناسب با حضور اجتماعی هماهنگ با شأن و منزلت زنان؛
  - ۶-۳. تقویت نقش همسری و پدری مردان به عنوان راهبر خانواده؛
  - ۷-۳. گسترش و تعمیق مودت، محبت و رحمت بین اعضای خانواده؛
  - ۸-۳. حمایت از سالمندان و تأمین و ارتقای بهداشت جسمی و روانی و کیفیت زندگی سالمندان در خانواده و جامعه؛
  - ۹-۳. تعلیم، تکریم و تأمین سلامت جسمی و روحی، امنیت و حقوق همه‌جانبه کودکان و نوجوانان.

۴. التزام و اهتمام به حفظ و تعالی جایگاه خانواده در کلیه سیاستگذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و قانونگذاری‌ها در تمامی نظام‌های آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و حقوقی؛

۵. ارتقای امنیت و سلامت خانواده، پیشگیری، مقابله و درمان آسیب‌ها و چالش‌های خانوادگی و اجتماعی مبتنی بر نگرش دینی و ملی؛
۶. بازطراحی و تبیین منشور زن مسلمان و نهادهای سازگی الگوی آن در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی در عرصه‌های مختلف جامعه.

اقدامات ملی

۱. برنامه‌ریزی برای تبیین و تقویت جایگاه و نقش دین و خانواده در تکامل اجتماعی و کمال انسان(۱)

۲. مفهوم‌سازی، نظریه‌پردازی، گفت‌وگو سازی و الگو سازی برای تبیین حکمت الهی زوجیت و تعریف دینی از نهاد خانواده و قداست، کرامت و تعالی آن(۱، ۳-۴)

۳. فرهنگ‌سازی و برنامه‌ریزی آموزشی، تبلیغی و رسانه‌ای در خصوص معرفی موهبت الهی آرامش حاصل از ازدواج و تبیین هویت ارزش‌مند و بی‌بدیل بودن نهاد خانواده در ارتقای کمالات انسانی و نهادهای سازگی ارزش‌های اخلاقی و معنوی با تأکید بر اصلاح نگرش‌ها و الگوهای رفتاری(۱ و ۳-۱)

۴. تدوین و اجرای «منشور جامع خانواده اسلامی»، «الگوی خانواده اسلامی- ایرانی»، «نظام جامع حقوقی و اخلاقی خانواده» و «نظام جامع سلامت خانواده» مبتنی بر ارزش‌ها و آموزه‌های اسلامی(۱، ۲، ۳ و ۴ و ۵)

۵. معرفی و ترویج معیارها و شیوه‌های انتخاب همسر بر اساس آموزه‌های دینی و نقد ملاک‌ها و روش‌های ناهنجار در این زمینه با بهره‌مندی از همه ظرفیت‌های موجود بویژه مشاوره خانوادگی و افراد امین (۲)

۶. تسهیل امر شناسایی و همسرگزینی با بهره‌گیری از روش‌های اصیل خانوادگی سنتی و مشورت‌های افراد حقیقی و حقوقی ذیصلاح (۲)

۷. تسهیل ازدواج از طریق نهادهای و ساختارهای ذیربط، تأمین مسکن مناسب ویژه زوج‌های جوان، صندوق‌های حمایتی، انواع بیمه‌ها، کمک هزینه‌ها، وام‌های مورد نیاز (ازدواج، جهیزیه، مسکن، اشتغال و ...) و تسهیلات رفاهی ازدواج (۲)

۸. تقویت و ترویج ازدواج شرعی قانونی با توجه به حکمت تشريع و متناسب با شرایط و مقتضیات زمان و تعیین الزامات ایفای مسئولیت‌های زوجین و ضوابط حمایتی از زوجین و کودکان در اختلال‌ها و آسیب‌های وارده (۲)

۹. ساماندهی، حمایت و هدایت خیرین امر ازدواج برای تأمین امکانات ضروری ازدواج و ترویج ازدواج‌های ساده، آگاهانه و پایدار (۲)

۱۰. اعمال و تقویت رویکرد خانواده‌محوری در برنامه‌ها و شبکه‌ها و عنداللزوم راه‌اندازی شبکه‌های تخصصی و موضوعی با محوریت خانواده (۲، ۳، ۴ و ۵)

۱۱. تدوین منشور مشاوره خانواده و توسعه کمی، ارتقای کیفی و اصلاح، سامان‌دهی و نظارت و پایش مراکز مشاوره ازدواج و خانواده و خدمات اجتماعی مبتنی بر مبانی، روش‌ها و فنون اسلامی مشاوره (۲، ۳، ۴ و ۵)

۱۲. حمایت هدفمند مادی و معنوی از ایجاد و فعالیت تشکل‌های مردم‌نهاد
مروج ازدواج و تشکیل خانواده در سطح ملی و بین‌المللی (۱، ۲، ۳، ۴ و ۵)
۱۳. تدوین و اجرای قوانین و برنامه‌های مشوق دانشجویان و سربازان
به ازدواج همچون افزایش مستمری، تخصیص امکانات خوابگاهی،
رفاهی، تحصیلی و اشتغال منعطف و محل خدمت و تحصیل متناسب
با شرایط زوجین (۲ و ۴)
۱۴. برنامه‌ریزی برای تحقق ازدواج بهنگام متناسب با شرایط و مقتضیات
فرهنگی و بومی (۲ و ۵)
۱۵. تدوین و اجرای برنامه جامع و فراگیر آموزش و مهارت‌آموزی
خانواده (۲، ۳-۳، ۳-۵، ۳-۶ و ۳-۷)
۱۶. تبیین و ترویج الگوی خانواده تراز جمهوری اسلامی ایران و
گفتمان‌سازی و معرفی جمهوری اسلامی ایران به عنوان قطب
خانواده‌محوری (۲، ۳ و ۴)
۱۷. تعامل با نهادهای بین‌المللی مرتبط با کودکان جهت بازنگری و
تأثیرگذاری در قوانین و مقررات بین‌المللی مربوط (۳-۹)
۱۸. ساماندهی، توسعه، عمق‌بخشی و حمایت از تولید و عرضه
محصولات فرهنگی، هنری، تبلیغی و آموزشی خانواده‌مبّنی بر ارزش‌ها
و آموزه‌های اسلامی و مرتبط با اهداف این مصوبه (۲، ۳، ۴ و ۵)
۱۹. ایجاد نهضت خانواده‌گرا و موجد مودت در خانواده (۲، ۳ و ۴)
۲۰. بهره‌گیری از تعامل سازنده خانواده، مدرسه و مسجد در تحکیم
خانواده (۳-۱، ۳-۴ و ۵)
۲۱. برنامه‌ریزی بهینه برای ایفای نقش‌های عاطفی و حمایتی اعضای
خانواده با تأکید بر گسترش صله رحم، گذشت و ایثار و معنویت،
ارزش‌های اخلاقی و شادابی و نشاط اعضای خانواده (۳-۷)

۲۲. ارتقای آگاهی‌ها و اصلاح باورها، نگرش‌ها و رفتارها و افزایش مهارت‌ها در زمینه حقوق و تکالیف و روابط متقابل بر اساس احکام، ارزش‌ها و آداب و سنن اسلامی (۳-۱، ۳-۳ و ۳-۵)

۲۳. توسعه و ترویج الگوهای متنوع و منعطف مشارکت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زنان و بازنگری سیاست‌ها، قوانین، برنامه‌ها و الگوهای اشتغال زنان با تأکید بر تأمین نیازهای جامعه و متناسب‌سازی آنها با نقش‌های اساسی مادری، همسری و خانوادگی و صیانت از منزلت و کرامت زن در چارچوب فرهنگ اسلامی - ایرانی (۳-۳ و ۳-۴)

۲۴. زمینه‌سازی تأمین حقوق مادی و معنوی اعضای خانواده همچون حُسن معاشرت، مهریه، نفقه، اجرت‌المثل با رعایت اخلاق اسلامی و با توجه به ارزش‌های اسلامی (۲، ۳، ۴ و ۵)

۲۵. معرفی زندگی پیامبر (ﷺ) و اهل بیت (علیهم‌السلام) ایشان و اسوه‌های قرآنی خانواده و تبیین نقش مؤثر ایشان در قوام و تکامل دین و جامعه در سطح ملی و بین‌المللی (۳-۳، ۴-۱، ۳-۴ و ۳-۵)

۲۶. بازنمایی و تقویت نقش مسئولانه و مؤثر پدر در تربیت فرزندان با حفظ کرامت و حقوق آنان و هدایت و خیرخواهی نسبت به اعضای خانواده و تأکید بر رعایت نقش‌های پدری، همسری و خانوادگی مرد (۳-۱، ۳-۳، ۳-۴ و ۳-۶)

۲۷. تعیین شاخص‌های دقیق و عینی برای مفاهیم حقوقی خانواده و شناسایی خلاءهای قانونی، بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات مرتبط با خانواده، تدوین آیین دادرسی ویژه و تضمین اجرای احکام و قوانین (۳-۱، ۳-۴، ۴ و ۵)

۲۸. برنامه‌ریزی برای توسعه و ارتقای فرهنگی جامعه و اعضای خانواده در خصوص حفظ کرامت، عزت و جایگاه سالمندان با محوریت خانواده

و با مشارکت نهادهای و دستگاه‌های آموزشی، رسانه‌ای و فرهنگی و تبلیغی دولتی و مردمی، خیرین، نهادهای دینی و شوراهای محلی (۳-۸) ۲۹. طراحی و اجرای نظام مشاوره سالمندی و ایجاد نظام خدمات و حمایت‌های خانواده‌محور سالمندی (۳-۸)

۳۰. طراحی شبکه‌های اجتماعی و سازکارهای استفاده از تجربیات سالمندان و برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت آنان در برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی، تفریحی و محلی (۳-۸)

۳۱. ارائه مشوق‌هایی همچون معافیت‌های مالیاتی و مرخصی‌ها برای خانواده‌هایی که نگهداری سالمندان و تأمین هزینه‌های آنان را بر عهده می‌گیرند (۳-۸)

۳۲. آموزش بهداشت و شیوه زندگی سالم به سالمندان و افزایش آگاهی خانواده‌ها در خصوص تغییرات ناشی از سالمندی و گسترش طب سالمندی و تربیت و ساماندهی مراقبین خانگی سالمندان (۳-۸)

۳۳. پیش‌بینی فضاهای اقامتی و طراحی فضاهای شهری و معماری مسکن متناسب با سالمندان (۳-۸)

۳۴. تدوین سند ملی کودک و نوجوان مبتنی بر آموزه‌ها و معارف اسلامی با تأکید بر:

۳۴-۱. ارتقای نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی کودکان به منظور تربیت نسلی سالم، صالح، مؤمن، خودشکوفای و انقلابی و متناسب با نیازها، ویژگی‌ها و خصائص فردی کودک و تأمین مصالح عالی وی؛ (۳-۹)

۳۴-۲. بازنگری و بازتولید برنامه‌ها و محتواهای علمی - آموزشی و روش‌های تربیتی برای درونی‌سازی و تعمیق تربیت اسلامی کودک؛ (۳-۹)

۳۴-۳. ضرورت پیش‌بینی تضمین‌های لازم ناظر بر حقوق کودکان؛ (۳-۹)

۳۴-۴. توسعه فضاهای فرهنگی و اجتماعی خاص کودکان و

بهره‌برداری از توان تأثیرگذاران در مورد کودکان؛ (۳-۹)

۳۴-۵. تأمین عدالت آموزشی و توجه به مقتضیات سنی کودکان

در آموزش؛ (۳-۹)

۳۴-۶. شناخت همه‌جانبه چالش‌ها و آسیب‌های فرهنگی، اجتماعی،

حقوقی، تربیتی و آموزشی کودکان و تحلیل مستمر آن. (۳-۹)

۳۵. استانداردسازی فضاهای بازی، ورزش و تفریح و آموزش کودکان

از نظر بهداشتی- محیطی و احیای بازی‌های سنتی و بومی مناسب

و ترویج آن و پرهیز از تهیه و ساخت و ورود اسباب‌بازی‌های مغایر با

هدف تربیت دینی کودکان (۳-۹)

۳۶. توسعه مطالعات و پژوهش‌های کاربردی و توسعه‌ای در

مراکز علمی و پژوهشی و تقویت مشارکت کمی و کیفی نهادها

و تشکل‌های دولتی و غیردولتی کودکان برای بهبود شرایط

کودکان در کشور (۳-۹)

۳۷. توسعه شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی ویژه کودک و ارائه

محتوای آموزشی و تربیتی برای کودکان، والدین و مربیان آنها (۳-۹)

۳۸. ایجاد احساس مسئولیت و حساسیت نسبت به مسأله کودک

آزادی و گزارش آن توسط مردم و به ویژه مطلعین محلی (۳-۹)

۳۹. بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط با موضوع کودک، متناسب با

آموزه‌های دین اسلام و مصالح تربیتی کودکان (۳-۹)

۴۰. رعایت موازین، احکام و ارزش‌های اصیل اسلامی - ایرانی در

معماری خانه و مجتمع‌های مسکونی، شهرسازی و اماکن عمومی به

منظور حفظ امنیت اخلاقی و حریم خانه و خانواده و پیش‌بینی الزامات

اجرایی آن (۳-۴، ۴ و ۵)

۴۱. تهیه و اجرای «پیوست خانواده» و تدوین شاخص‌های ارزیابی وضعیت خانواده در سیاست‌ها، قوانین و برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به‌ویژه برنامه‌های توسعه پنج ساله (۳، ۴ و ۵)
۴۲. ایجاد رشته‌های مربوط به خانواده و پژوهشگاه ملی خانواده و زنان با مأموریت تولید منابع درسی و علمی لازم و هماهنگی و هدایت مراکز علمی و پژوهشی و پژوهش‌های مرتبط با خانواده (۳-۴، ۵ و ۵)
۴۳. برنامه‌ریزی برای حفظ حریم امن خانه و خانواده، تأمین امنیت و سلامت مادی و معنوی آن و مقابله با تهدیدات و خطرات جنگ نرم، تهاجم و ابتذال فرهنگی و جلوگیری از واردات، تولید و توزیع کالاها و محصولات ضدفرهنگی (۴)
۴۴. تهیه و اجرای برنامه پیشگیری و مقابله همه جانبه با جرایم خانوادگی و رفتار ظالمانه بین اعضای خانواده (۵)
۴۵. فرهنگ‌سازی برای پیشگیری از ناهنجاری‌ها و تعارضات درون خانواده و حل آنها با استفاده از حکمت قرآنی، معتمدین فامیلی، محلی و مساجد و مراکز امداد و ارشاد خانواده و حمایت از خانواده‌های آسیب‌دیده یا در معرض آسیب (۵)
۴۶. متناسب‌سازی و لحاظ وظایف و نقش‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی زنان در سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات دستگاه‌ها (۶)
۴۷. نقد فعال، مستمر و مؤثر موقعیت و وضعیت زنان و خانواده در غرب و جریان‌های فمینیستی، انحرافی و ارتجاعی و پاسخ‌گویی به شبهات مربوط در سطح ملی و فراملی (۶)
۴۸. حمایت مادی و معنوی از طرح‌ها و برنامه‌ها با محوریت توسعه مطالبه‌گری نسبت به نظام حقوق فطری زنان مبتنی بر آموزه‌های دینی در سطح جهانی و پاسخ‌گویی به شبهات مربوط (۶)

۴۹. آسیب‌شناسی و مقابله همه‌جانبه مؤثر با استفاده ابزاری و نامناسب از زنان در عرصه‌های مختلف جامعه و حفظ کرامت و ارزش‌های ذاتی زنان (۶)

۵۰. شناسایی و رفع خلاءها و آسیب‌های تربیتی، اخلاقی و قانونی و اصلاح آداب و رسوم و سنت‌های عرفی برای آموزش، استیفای حقوق شرعی زنان و تأمین نیازهای مادی و معنوی ایشان (۶)

۵۱. معرفی و ترویج الگوهای زنان برتر قرآنی و تاریخی جهان اسلام و معاصر سازی آنها و اعمال سیاست‌های تشویقی مناسب در این زمینه (۶)

۵۲. تولید و عرضه آثار و محصولات علمی و فرهنگی تبیین‌کننده نقش زنان در حرکت انقلابی و جهادی در عرصه‌های مختلف و معرفی الگوهای زن مبارز مسلمان در زمینه‌های مربوط (۶)

۵۳. ارتقا و متناسب‌سازی نظام تعلیم و تربیت کشور در جهت تربیت بانوان بر اساس سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش (۶)

تبصره ۱. ستاد ملی زن و خانواده موظف است با همکاری و مشارکت نهادها و دستگاه‌های ذی‌ربط، برنامه اجرایی این مصوبه را همراه با تقسیم کار ملی در مدت سه ماه تصویب و برای اجرا، ابلاغ نماید و ضمن پیگیری‌های لازم، گزارش عملکرد آن را سالانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه کند.

تبصره ۲. طرح‌های تفصیلی مورد نیاز با هماهنگی ستاد ملی زن و خانواده توسط دستگاه‌های مسئول تهیه و پس از تصویب در ستاد مذکور، به اجرا گذاشته می‌شود.

تبصره ۳. دستگاه‌ها موظفند اعتبارات مورد نیاز اجرای این مصوبه را با هماهنگی ستاد ملی زن و خانواده و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور در برنامه سالیانه خود منظور نمایند.

تبصره ۴. نظارت، رصد و پایش مستمر وضعیت خانواده و ارزیابی کمی و کیفی عملکرد دستگاه‌های اجرایی بر اساس شاخص‌های نقشه مهندسی فرهنگی بر عهده شورای عالی انقلاب فرهنگی است.

جلوگیری از کاهش نرخ باروری کل و ارتقای آن
متناسب با آموزه‌های اسلامی، اقتضائات راهبردی
کشور، مطالعات جمعیت‌شناختی، آمایش و پایش
مستمر جمعیتی

راهبردهای ملی

۱. فرهنگ‌سازی برای دستیابی به جمعیت مطلوب و اصلاح بینش و نگرش مسئولان و مردم نسبت به پیامدهای منفی کاهش باروری بویژه زیر حد جانشینی؛
۲. تدوین سیاست‌ها، برنامه‌ها و قوانین و مقررات حمایتی و تشویقی برای دستیابی به نرخ باروری مناسب، جمعیت مطلوب و لغو سیاست‌ها، برنامه‌ها و قوانین و مقررات مشوق کاهش باروری؛
۳. تدوین الگوی سبک زندگی و ترویج آن به‌ویژه فعالیت‌های اجتماعی، آموزشی و اشتغال زنان متناسب با معیارهای اسلامی و هماهنگ با مصالح خانواده به منظور ایفای هر چه کامل‌تر نقش مادری و همسری؛
۴. ایجاد و استقرار نظام مدیریت فرابخشی و جامع جمعیت کشور؛
۵. آمایش مستمر جمعیتی کشور و تدوین سیاست‌های مهاجرتی به منظور جهت‌دهی به جابجایی‌های جمعیتی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی؛
۶. اهتمام به ارتقای کیفی جمعیت کشور از طریق متناسب ساختن نرخ باروری خانواده‌ها با شرایط و اقتضائات سلامت، معیشت و فرهنگ آنها.

اقدامات ملی

۱. تهیه طرح جامع تولید و اجرای انواع برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، اطلاع‌رسانی، نمایشی، تبلیغی و غیره در رسانه‌های جمعی بویژه صدا و سیما و شبکه‌های استانی آن با هدف گفتمان‌سازی و ترویج فواید فرزندآوری و تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری با رعایت شرایط و مقتضیات راهبردی (۱ و ۶)
۲. تبیین نظریه جمعیتی اسلام و ترویج آن توسط روحانیت برای اصلاح نگرش مسئولان و مردم نسبت به فواید باروری و افزایش نرخ آن (۱ و ۶)
۳. تدوین و اجرای برنامه‌های ترویجی، آموزشی، پژوهشی و خدمات پزشکی توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در جهت اصلاح نگرش عمومی (۱ و ۲)
۴. برنامه‌ریزی و فرهنگ‌سازی در تسهیل ازدواج، کاهش سن ازدواج و استحکام خانواده (۱ و ۳)
۵. حمایت از گسترش شبکه‌های اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد حامی کاهش سن ازدواج جوانان و استحکام خانواده (۱ و ۲)
۶. آمایش و برنامه‌ریزی استانی و منطقه‌ای جمعیت با در نظر گرفتن مقتضیات اساسی و راهبردی مربوط (۱ و ۵)
۷. اصلاح نگرش‌ها و برنامه‌های درسی در سطوح آموزش و پرورش و آموزش عالی نسبت به جمعیت مطلوب و فرزندآوری و استفاده از ظرفیت‌های آنها در این زمینه (۱ و ۳)
۸. بازنگری کلیه سیاست‌ها، برنامه‌های توسعه و قوانین و مقررات کشور با تأکید بر اصلاح قوانین و مقررات تنظیم خانواده (۲)
۹. تدوین و تصویب برنامه‌های هوشمند برای ارتقای باروری (۲ و ۶)

۱۰. تدوین و اجرای الگوها و برنامه‌های حضور اجتماعی مطلوب و تنوع‌بخشی به مشاغل زنان متناسب با مسئولیت‌های خانوادگی (همسری و مادری) (۳)

۱۱. ایجاد بانک‌های اطلاعاتی جامع جمعیتی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و رصد مستمر تحولات جمعیتی در جهت اهداف و سیاست‌های جمعیتی کشور (۴)

۱۲. سیاست‌گذاری توزیع و بازتوزیع جمعیت و اعمال آن در طرح‌ها و برنامه‌های توسعه ملی و منطقه‌ای (۵ و ۴)

۱۳. بازنگری و وضع قوانین و مقررات حمایتی و تشویقی فرزندآوری به صورت پلکانی با رعایت سه معیار سن ازدواج، فاصله موالید و تعداد فرزندان از طریق پیش‌بینی الزاماتی همچون: (۲، ۳ و ۶)

۱۳-۱. پوشش بیمه اجباری درمان رایگان مادر و کودک از ابتدای بارداری تا پایان دو سالگی کودک برای کسانی که فاقد پوشش بیمه درمانی می‌باشند؛

۱۳-۲. اختصاص سبد تغذیه رایگان ماهانه به مادران باردار و دارای فرزند زیر دو سال حداقل برای سه دهک درآمدی پایین و نیازمندان؛
تبصره ۱. ارقام سبد تغذیه رایگان توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌شود.

۱۳-۳. اختصاص بسته بهداشتی - درمانی رایگان شامل؛ مکمل‌های غذایی، دارو، آزمایش‌های دوره‌ای و موردی و معاینه‌های ماهیانه به مادران باردار و دارای فرزند زیر دو سال برای حداقل سه دهک درآمدی پایین و نیازمندان؛

تبصره ۲. ارقام بسته بهداشتی درمانی رایگان توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌گردد.

۱۳-۴. پوشش کامل بیمه‌ای برای درمان ناباروری‌های اولیه و ثانویه؛

۵-۱۳. افزایش مدت مرخصی استعلاجی زایمان به نه ماه و مرخصی بدون حقوق به ۲۱ ماه و جمعاً به مدت ۳۰ ماه به ازای هر فرزند و در مجموع ۱۰ سال بصورت شناور با حفظ شغل برای کلیه شاغلان بخش دولتی و غیردولتی؛

تبصره ۳. مرخصی استعلاجی و بدون حقوق قابل بازخريد نمی‌باشد و حداکثر تا ۶ سالگی کودک قابل استفاده است.

۶-۱۳. اختصاص مرخصی استحقاقی دو هفته‌ای تولد فرزند به پدر؛ **تبصره ۴.** این مرخصی قابل بازخريد نمی‌باشد.

۷-۱۳. افزایش سنوات تحصیلی دانشجویان مادر به ازای هر فرزند تا ۴ نیم‌سال و کاهش سقف واحدهای درسی در هر نیم‌سال تا سقف ۸ واحد؛

۸-۱۳. متناسب‌سازی نظام آموزشی کشور با ملاحظات جنسیتی و سیاست‌های جمعیتی در ساختار، محتوا و طول مدت تحصیل؛
۹-۱۳. مراکز آموزش عالی موظفند در توزیع و تخصیص وام دانشجویی، وام ودیعه مسکن و همچنین تخصیص خوابگاه‌های دانشجویی، دانشجویان متأهل دارای فرزند را در اولویت قرار دهند؛

۱۰-۱۳. دانشجویان مادر دارای فرزند زیر سه سال می‌توانند تا ۵۰ درصد واحدهای درسی نظری دوره تحصیلی خود را به صورت نیمه حضوری یا مجازی بگذرانند؛

تبصره ۵. دستورالعمل اجرایی مربوط توسط وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۱۱-۱۳. فراهم آوردن امکان حضور منعطف و کاهش ساعات کار موظف، ایجاد امتیازات خاص و تسهیلات لازم در طرح دورکاری و نیمه حضوری و سایر شیوه‌های مناسب اشتغال برای زنان باردار و مادران دارای فرزند زیر پنج سال؛

۱۳-۱۲. افزایش حق عائله‌مندی و اولاد در کلیه قوانین و مقررات استخدامی؛

۱۳-۱۳. اعطای مشوق‌های مالیاتی به خانواده متناسب با تغییرات در بُعد خانوار از طریق تغییر در واحد مالیاتی از فرد به خانواده؛
۱۳-۱۴. حمایت از طراحی، ساخت و واگذاری مسکن‌های چند نسلی به خانواده‌های گسترده؛

۱۳-۱۵. احتساب خانه‌داری به عنوان شغل و کمک به بیمه بازنشستگی زنان متأهل خانه‌دار با پرداخت بخشی از حق بیمه توسط دولت متناسب با درآمد خانواده؛

۱۳-۱۶. مادران شاغل دارای ۳ فرزند و بیشتر می‌توانند با داشتن هر میزان سابقه کار، علاوه بر میزان سنوات خود به ازای هر فرزند با یک سال افزایش سنوات بازنشسته شوند؛

۱۳-۱۷. مادران شاغل می‌توانند با هر میزان سابقه کار با همان میزان سنوات بازنشسته شوند؛

۱۳-۱۸. پرداخت وام قرض‌الحسنه «فرزند» به خانواده‌ها برای فرزندان سوم تا پنجم با بازپرداخت ۱۰ ساله و بدون الزام به سپرده‌گذاری توسط بانک‌های عامل؛

تبصره ۶. این تسهیلات به خانواده‌هایی که سن مادر حداکثر ۳۹ سال باشد، اختصاص می‌یابد و آیین نامه اجرایی آن توسط وزارت اقتصاد و دارایی تهیه و به تصویب مراجع ذیربط خواهد رسید.

۱۳-۱۹. کاهش مدت خدمت سربازی متناسب با سن ازدواج و تعداد فرزندان و افزایش حقوق و تسهیلات آنها با رعایت ضوابط و مقررات مورد عمل ستاد کل نیروهای مسلح.

۱۴. ارتقای آمادگی‌های جسمی و روحی جوانان برای تربیت نسل و بارداری از طریق: (۲)

۱۴-۱. درج عناوین و سرفصل‌های مربوط به آماده‌سازی دختران و پسران از نظر سلامت جسمی و روحی و روانی برای عهده‌داری مسئولیت اداره خانواده و پرورش فرزندان در متون آموزشی مقاطع مختلف تحصیلی توسط وزارت آموزش و پرورش؛

۱۴-۲. افزایش اعتبارات، امکانات، ساعات درسی و فعالیت‌های ورزشی دختران و پسران در مدارس و دانشگاه‌ها؛

۱۴-۳. ایجاد رشته‌های تحصیلی متناسب با جایگاه و نقش خانواده و زن بر اساس فرهنگ اسلامی، همچون مدیریت خانه و خانواده در مقاطع مختلف توسط وزارتین آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری؛

۱۴-۴. اجرای مستمر طرح غربالگری سلامت دختران و پسران در مدارس و دانشگاه‌ها.

۱۵. ترویج زایمان طبیعی و بدون درد و مقابله هدمند با سزارین‌های غیرضروری و سودجویانه (۲)

تبصره ۱: به‌منظور راهبری، برنامه‌ریزی و نظارت و ارزیابی کلان جمعیتی، نهاد تخصصی مدیریت جامع جمعیت کشور توسط دولت تشکیل و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط، نسبت به تهیه برنامه عمل با تقسیم کار ملی و دستورالعمل‌های لازم اقدام و گزارش عملکرد را هر شش ماه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می‌نماید.

تبصره ۲: در صورت لزوم، قوانین و مقررات متناظر با هر یک از اقدامات ملی، حسب مورد از سوی مجلس شورای اسلامی و هیأت وزیران به تصویب می‌رسد.

طراحی و نهادینه‌سازی آداب و سبک زندگی
اسلامی - ایرانی در زمینه‌های فردی، خانوادگی
و اجتماعی مبتنی بر تقوای الهی و با الهام از
سیره معصومین (علیهم‌السلام)

راهبردهای ملی

۱. طراحی و نهادینه‌سازی الگوی ارتباطات و تعاملات اجتماعی در فضای واقعی، مجازی و کالبدی فرهنگی و اجتماعی در چارچوب آموزه‌های اسلامی؛
۲. اصلاح الگوی مصرف و نهادینه کردن آن مبتنی بر نیازهای واقعی؛
۳. تبیین و نهادینه‌سازی فرهنگ و الگوی تغذیه سالم در چارچوب نظام جامع سلامت مبتنی بر آموزه‌های اسلامی؛
۴. تبیین و نهادینه‌سازی فرهنگ عفاف، پوشش و حجاب اسلامی در مناسبات و ارتباطات اجتماعی؛
۵. هدایت، غنی‌سازی و ایجاد تعادل در اوقات زندگی در زمینه خودسازی و عبادت، کار و تلاش، ورزش و تفریحات سالم در سطوح فردی، خانوادگی و اجتماعی؛
۶. تبیین و ترویج الگوی ورزش و تفریحات سالم بر اساس تعلیم اسلام؛
۷. طراحی و نهادینه‌سازی الگوی معماری و شهرسازی اسلامی - ایرانی؛
۸. ایجاد چشم‌انداز ملی استقلال اقتصادی، تولید و مصرف، فرهنگ‌سازی و اصلاح آگاهی‌ها، باورها، گرایش‌ها و نگرش‌ها برای تحقق آن.

اقدامات ملی

۱. تدوین و اجرای برنامه جامع سبک زندگی اسلامی - ایرانی (۱، ۲، ۳، ۴، ۶۵)
۲. طراحی و پیاده‌سازی الگوی تعاملات اجتماعی مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی با تأکید بر خودباوری، جمع‌گرایی نهادی، نشاط، امیدواری، آینده‌نگری و خطرپذیری (۱)
۳. برنامه‌ریزی برای تقویت فرهنگ و سبک زندگی اصیل روستایی و عشایری متناسب با مقتضیات و سبک زندگی اسلامی - ایرانی (۱)
۴. طراحی و اجرای برنامه انجام عبادات جمعی و تعامل محلی با محوریت مساجد و تقویت و گسترش ارتباطات خویشاوندی و حمایت از صله ارحام (۱)
۵. ضابطه‌مند نمودن و رعایت حریم‌ها و حدود شرعی در تعاملات کاری و ارتباطات مجازی (۱)
۶. حمایت از ایجاد و گسترش تشکل‌های مردم‌نهاد با محوریت موضوعات و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ﷺ) در جامعه و فضای مجازی (۱)
۷. ساماندهی و هدایت تشکل‌های مردم‌نهاد فعال در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی موجود در جهت تقویت ارزش‌های فرهنگ اسلامی و نظارت بر آن (۱)
۸. تهیه و اجرای برنامه جامع الگوی صحیح مصرف و مقابله با مصرف‌گرایی، اسراف و تجمل‌گرایی (۲)
۹. برنامه‌ریزی برای افزایش سهم کالاها و محصولات فرهنگی - مذهبی در سبد مصرفی خانوار بویژه خانواده‌های روستایی و عشایری (۲)
۱۰. اصلاح نظام تبلیغاتی و رسانه‌ای با رویکرد ترویج مصرف کالاهای تولید داخل (۲)

۱۱. بسترسازی برای ترویج سبک زندگی اسلامی و فرهنگ صرفه‌جویی، قناعت و مصرف صحیح و بهینه در حوزه‌های انرژی، آب، حمل و نقل، دارو، خوراک و پوشاک مبتنی بر آموزه‌های دینی، منافع ملی و توجه به اقشار محروم (۲)

۱۲. تدوین و اجرای برنامه جامع آموزش و ترویج الگوی غذا و تغذیه اسلامی - ایرانی و تبیین نقش اغذیه حلال در سلامت افراد و معرفی اغذیه حرام و ناسالم و جلوگیری از تولید، توزیع و مصرف آنها (۳)

۱۳. پیش‌بینی ضمانت‌های لازم برای هماهنگ‌سازی و اجرای مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی و سایر قوانین و مقررات مربوط در زمینه گسترش فرهنگ عفاف و حجاب و بازنگری و به‌روزرسانی آن (۴)

۱۴. تدوین و اجرای سند مد و لباس و ترویج پوشش منطبق با آموزه‌های اسلامی و ملی و حمایت از تولید و توزیع آن و مقابله هوشمند با واردات، تولید و توزیع پوشاک و لباس‌های مبتذل و غیراسلامی (۴)

۱۵. بازنگری و اصلاح نظام آموزشی و تعلیم و تربیت با رویکرد تثبیت عفاف و حجاب و حذف نمادهای فرهنگی منحط غربی و زدودن مظاهر خودباختگی در مقابل فرهنگ بیگانه (۴)

۱۶. رعایت هماهنگ و هدفمند اصل عفاف و حجاب در کلیه سیاست‌گذاری‌ها و مدیریت عمومی جامعه و بازنگری در سیاست‌های مغایر آن بویژه سیاست‌های آموزشی، تجاری، اقتصادی، تبلیغی و رسانه‌ای (۴)

۱۷. طراحی ضوابط و استانداردهای ملی اصلاح و ارتقای سلامت محیط‌های گوناگون اجتماعی اعم از دولتی و خصوصی از قبیل محیط‌های آموزشی، رسانه‌ای، تجاری و اقتصادی، کسب و کار، ورزشی و تفریحی به منظور تسهیل رعایت عفاف و حجاب (۴)

۱۸. مدیریت و برنامه‌ریزی راهبردی مهدکودک‌ها و تمرکز اداره آنها در بخش دولتی و عمومی با توجه به نقش تعیین‌کننده آنها در فرهنگ‌پذیری کودکان (۴)

۱۹. تدوین و اجرای برنامه جامع غنی‌سازی اوقات فراغت و تفریحات سالم در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی در سنین مختلف و ارائه الگوی مناسب بر اساس آموزه‌های اسلامی - ایرانی و حمایت از توسعه و گسترش هدفمند نهادها و مؤسسات فعال این حوزه (۵)

۲۰. تدوین و اجرای برنامه جامع ورزش همگانی، قهرمانی و بومی و توجه به کارکردهای ورزش در ابعاد مختلف با تأکید بر اخلاق و آموزه‌های اسلامی و متناسب‌سازی زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی هماهنگ با نیازهای زنان و مردان در مناطق شهری و روستایی (۶)

۲۱. تهیه و تصویب سند جامع الگوی اسلامی - ایرانی شهرسازی و مسکن با تأکید بر:

۲۱-۱- تهیه و تصویب سند حوزه معماری و تهیه سند جامع ارتقای کیفی سیما و منظر شهری برای شهرهای دارای طرح جامع (۷)

۲۱-۲- حمایت از ساخت و ساز هماهنگ با اقلیم و الگوهای سنتی معماری اسلامی - ایرانی و احتراز از معرفی و ترویج فضاهای زیستی بیگانه و متضاد با فرهنگ ملی (۷)

۲۱-۳- بررسی و تصویب طرح‌های بناهای عمومی و دولتی مهم و تأثیرگذار در سیمای شهری و روستایی از لحاظ معماری و طراحی شهری (۷)

۲۱-۴- تهیه الگوهای معماری مسکن معاصر بر اساس آموزه‌های معماری اسلامی - ایرانی (۷)

۲۲. تبیین و ترویج چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ و برنامه‌ریزی برای معرفی دستاوردهای اقتصادی، فنی و تکنولوژیک کشور در سطوح و اقشار مختلف جامعه و حمایت از صادرات محصولات داخلی (۸)

۲۳. افزایش فرهنگ بهره‌وری و کیفیت تولید داخلی، معرفی کاهش قیمت تمام‌شده به عنوان ارزش ملی و ارتقای استانداردهای خدمات پس از فروش و نظام تبلیغات بازرگانی (۸)

۲۴. حمایت فرهنگی و معنوی از طرح‌های موفق و نوآوری‌های عرصه تولید و بهینه‌سازی مصرف و نوآوران (۸)

انجام بخشی و تقویت مشارکت فراگیر و نظام‌مند نهاد خانواده، نظام تعلیم و تربیت، سازمان‌های اجتماعی و اداری و سایر نهادهای مرتبط در گسترش نظم و انضباط، قانون‌گرایی و احساس امنیت عمومی و ظرفیت‌سازی و فرهنگ‌سازی برای رفع موانع فرهنگی، ساختاری و رفتاری

راهبردهای ملی

۱. فراهم آوردن زمینه‌های اجرای صحیح، دقیق، عادلانه، مؤثر و پیوسته قوانین و مقررات؛
۲. ارتقای احساس امنیت عمومی و اجتماعی کشور با مشارکت دستگاه‌های ذی‌ربط و نهادهای اجتماعی؛
۳. رصد تغییر و تحولات فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر امنیت فردی و اجتماعی و اتخاذ رویکرد پیشگیرانه از وقوع جرم و بروز آسیب‌های اجتماعی؛
۴. زمینه‌سازی تحقق نظارت عمومی و مطالبه اجتماعی برای اجرای قانون و برخورد با متخلفان در کلیه سطوح؛
۵. نهادینه‌سازی ارتباط و تعامل مؤثر خانواده، مسجد، مدرسه، محله با پلیس و بسیج در مقوله نظم و امنیت اجتماعی؛
۶. آموزش قانون‌گرایی، نظم و انضباط و رفتارهای اجتماعی متعالی متناسب با سبک زندگی اسلامی - ایرانی در همه برنامه‌های آموزشی و همچنین برنامه‌های صدا و سیما؛
۷. کاهش تقاضا به مواد مخدر، روانگردان‌ها، دخانیات، نوشیدنی‌ها و اغذیه حرام با تکیه بر اقدامات فرهنگی و ایجابی حمایتی به‌ویژه برای خانواده‌های در معرض آسیب و آسیب‌دیده.

اقدامات ملی

۱. طراحی و اجرای برنامه بلندمدت ارتقای آگاهی، آموزش و درونی سازی تعهد و احترام به قانون در بین مسئولان و مردم و بهره گیری از نمادهای مختلف ملی و محلی و الگوهای رفتاری قانون گرایانه گروه های مرجع در ترویج قانون گرایی (۱، ۳، ۴)
۲. برنامه ریزی برای بهره گیری از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری های فرهنگی و اجتماعی (۱)
۳. برنامه ریزی برای تنقیح و شفاف سازی قوانین و مقررات حاکم بر فعالیت های مختلف کشور (۱ و ۳)
۴. گسترش نظام مند و هدفمند سازمان های مردم نهاد برای تقویت فرهنگ پیشگیری از جرم و بروز آسیب های اجتماعی با تأکید بر دستگاه های فرهنگ ساز کشور همچون صدا و سیما، آموزش و پرورش و دانشگاه ها و حوزه های علمیه و سایر رسانه های گروهی (۱، ۳ و ۶)
۵. برنامه ریزی برای آموزش قوانین و مقررات و حقوق و تکالیف عمومی و اجتماعی در حوزه ها و سطوح مختلف (۱ و ۶)
۶. طراحی، برنامه ریزی و اجرای مدیریت هوشمند آسیب های اجتماعی با رویکرد فرهنگی (۱، ۲ و ۶)
۷. برنامه ریزی برای ارتقای فرهنگ عمومی و رعایت قوانین و مقررات در حوزه های محیط زیست و فرهنگ ترافیکی کشور (۱ و ۲)
۸. تقویت و حمایت از خدمات راهنمایی و مشاوره ای و مددکاری اجتماعی در سطح جامعه با رویکرد پیشگیری و کاهش جرم و توسعه بهداشت روانی و سلامت معنوی مبتنی بر آموزه های اسلامی (۱ و ۲)

۹. برنامه‌ریزی برای پیوند بین اخلاق اجتماعی و قانون و تأکید بر احترام به قانون به عنوان وظیفه‌ای دینی، اخلاقی و اجتماعی در تمام برنامه‌های آموزشی و ترویجی نهادهای فرهنگی و آموزشی (۲ و ۱)

۱۰. اجرای برنامه‌های فراگیر آموزشی و بازآموزی و توسعه قابلیت‌ها و توانمندی‌های فرهنگی و تخصصی نهادهای ذیربط متناسب با چالش‌ها و نیازهای فزاینده کشور (۲ و ۱)

۱۱. طراحی و اجرای برنامه جامع مقابله قانونی و نظام‌مند با تظاهر به نقض قوانین الهی و اجتماعی در همه عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی (۴ و ۱، ۳ و ۱)

۱۲. تدوین و اجرای سند فرهنگی امنیت عمومی و اجتماعی کشور با تأکید بر:

۱۲-۱- تقویت و ارتقای ادراک و احساس امنیت در جامعه؛ (۳ و ۲)

۱۲-۲- طراحی و استقرار نظام مدیریت هوشمند امنیت عمومی و اجتماعی کشور؛ (۳ و ۲)

۱۲-۳- ایجاد سازکارهای درمان و بازپروری آسیب‌دیدگان اجتماعی و فرهنگی. (۳ و ۲)

۱۳. طراحی و استقرار نظام نظارت عمومی و مطالبه اجتماعی در چارچوب امر به معروف و نهی از منکر برای اجرای قانون و برخورد با متخلفان حدود و احکام شرعی و قانونی (۳)

۱۴. برنامه‌ریزی برای اعمال رویکرد پیشگیرانه در طراحی و فرآیند تصویب قوانین و مقررات (۴)

۱۵. طراحی و استقرار نظام تعامل و همکاری خانواده، مسجد، مدرسه، بسیج و پلیس برای ایجاد نظم و امنیت اجتماعی و محله سالم (۴ و ۵)

۱۶. تدوین و اعمال استانداردهای رفتاری در زمینه اجرای احکام و حدود الهی، قانون‌گرایی، نظم و انضباط و رفتارهای اجتماعی مطلوب از طریق برنامه‌های آموزشی، رسانه‌ای و فرهنگی و اجتماعی (۶)

۱۷. طراحی و تدوین برنامه جامع فرهنگی و اطلاع‌رسانی در القاء مضرات و آسیب‌های فردی و اجتماعی مصرف مواد مخدر، روانگردان‌ها، دخانیات، نوشیدنی‌ها و اغذیه حرام از طریق مراجع تخصصی و حرفه‌ای و مراکز فرهنگی و تربیتی مرتبط (۷)

۱۸. برنامه‌ریزی برای ارتقای مهارت و توانمندسازی خانواده‌های در معرض آسیب و یا آسیب‌دیده در حوزه اعتیاد به مواد مخدر، روانگردان‌ها، دخانیات، نوشیدنی‌ها و اغذیه حرام و گسترش اقدامات پیشگیرانه و درمانی با بهره‌گیری از آموزه‌های دینی و فرهنگی (۷)

تبیین، نهادینه‌سازی و ارتقای اخلاق و رفتار و نظام حقوقی اسلام در حوزه‌های اجتماعی و سیاسی

راهبردهای ملی

۱. تبیین الگوی رفتار و مناسبات مردم و مسئولان مبتنی بر نظریه مردم‌سالاری دینی؛
۲. نهادینه‌سازی و ارتقای اخلاق و رفتار اجتماعی به ویژه تعاون، صداقت، اعتماد، گذشت و فداکاری در کارگزاران، نهادها و مردم به عنوان وظیفه اسلامی؛
۳. تبیین و تحقق نظام حقوقی اسلام در حوزه‌های اجتماعی به ویژه سلامت، محیط زیست و تغذیه؛
۴. نهادینه‌سازی الگوها و سازکارهای اسلامی نشاط و شادابی و سفر و گردشگری.

اقدامات ملی

۱. برنامه‌ریزی برای تبیین و تحکیم و نهادینه‌سازی شاخص‌های الگوی رفتار متقابل مسئولان با مردم همچون ولایت‌مداری، استکبارستیزی، شفافیت و پاسخ‌گویی، تقوای سیاسی و پرهیز از دنیاطلبی و برتری‌جویی در کارگزاران و مدیران (۱)
۲. احیا، تبیین و گسترش امر به معروف و نهی از منکر، فرهنگ نقادی و انتقادپذیری در مناسبات مردم، سازمان‌ها، احزاب سیاسی، کارگزاران و رسانه‌ها (۱)
۳. طراحی سازکارهای تضمین کرامت انسانی و رعایت حقوق مردم از سوی نهادها و کارگزاران (۱)

۴. بازبینی و اصلاح قوانین، ساختارها، فرایندها و رویه‌های تضعیف‌کننده اخلاق، رفتار و تعهدات اجتماعی و وضع قوانین، ساختارها و تسهیل فرایندهای تقویت‌کننده آن (۲)
۵. برنامه‌ریزی برای اصلاح و ارتقای نقش رسانه‌ها در آگاهی‌بخشی، آموزش و ترویج اخلاق و رفتار اجتماعی اسلامی (۲)
۶. برنامه‌ریزی برای اصلاح نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی به‌منظور ارتقای آگاهی‌ها، مهارت‌های زندگی اجتماعی و درونی‌سازی آموزه‌های اخلاق اجتماعی اسلام (۲)
۷. طراحی و تدوین سازکارها و ضمانت‌های قانونی و اجرایی رعایت شایسته‌سالاری، قانون‌گرایی و پرهیز از گروه‌گرایی و قبیله‌گرایی در انتخاب، انتصاب، تشویق، ترفیع و تنبیه در نظام مدیریتی و اداری کشور (۲)
۸. رصد، طراحی و راهبری تحولات گروه‌های مرجع و ارتقای نقش و جایگاه اسوه‌ها و الگوهای اسلامی و اخلاق و رفتار اجتماعی آنها (۲)
۹. احیاء، بازتولید و ترویج الگوها و سنت‌های اصیل ملی و محلی در زمینه تعاون و همکاری متناسب با آموزه‌های اسلامی و نیازهای روز (۲)
۱۰. برنامه‌ریزی برای تقویت فرهنگ شکر و سپاس‌گذاری و ارتقای احساس رضایت‌مندی عمومی از برخورداری‌های مادی و معنوی از زندگی فردی و اجتماعی متناسب با امکانات و مقدرات (۲)
۱۱. تهیه طرح جامع ایجاد و گسترش تعاون و مشارکت عمومی و مدیریت کلان تشکل‌های مردمی و شبکه‌های اجتماعی و ارتقای کارکردهای آن در سطوح محله، روستا، شهر، منطقه و کشور مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و انقلابی با تأکید بر محوریت مساجد (۲)
۱۲. تدوین و اجرای برنامه‌های فرهنگی اصلاح‌نگرش و تحکیم تعامل و احترام متقابل اقشار و اقوام کشور و ارتقای ظرفیت‌های بین فرهنگی (۲)

۱۳. تدوین و اجرای سند زیست محیطی مبتنی بر ارزش‌ها و آموزه‌های اسلامی (۳)

۱۴. برنامه‌ریزی برای ارتقای زمینه‌های اجتماعی - فرهنگی و تقویت ضمانت‌های حقوقی و قانونی برای حفظ محیط زیست و اجرای استانداردهای ایمنی (۳)

۱۵. سنجش و رصد دوره‌ای فرهنگ آگاهی و دانش عمومی در حوزه‌های اجتماعی بویژه سلامت، ایمنی، محیط زیست و تغذیه و برنامه‌ریزی برای ارتقای آن و فرهنگ‌سازی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی - ایرانی (۳)

۱۶. برنامه‌ریزی برای اصلاح نگرش، تبیین علمی و ترویج طب و تغذیه سنتی و اسلامی همگام با بهره‌گیری از تجارب و دستاوردهای نوین بشری (۳)

۱۷. ساماندهی و گسترش زیرساخت‌ها، سازکارها و فضاهای تقویت‌کننده شادابی و نشاط و اطمینان‌بخش در جامعه با حفظ اصول و ارزش‌های اسلامی (۴)

۱۸. طراحی و اجرای طرح جامع ساماندهی سواحل دریاها، رودخانه‌ها و آبگیرهای کشور در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۴)

۱۹. طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌های ملی ترویج نمادها و الگوهای رفتاری شادی و شادابی اسلامی و بازمهندسی جشن‌های دینی، عمومی و خانوادگی بر اساس آموزه‌های اسلامی (۴)

۲۰. تدوین و اجرای سند و برنامه جامع گردشگری مبتنی بر نقشه مهندسی فرهنگی کشور با تأکید بر اعمال مدیریت فرهنگی و ارائه الگوهای اسلامی در ایرانگردی، جهانگردی و گردشگری مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و تسهیل و توسعه گردشگری دینی و بهره‌گیری از این زمینه‌ها در توسعه فرهنگ اسلامی و انقلابی (۴)

طراحی و استقرار الگوی اسلامی اخلاق و فرهنگ کار
و رفتار اقتصادی دولت و مردم در عرصه تولید، توزیع
و مصرف

راهبردهای ملی

۱. تبیین و ترویج اخلاق و فرهنگ اسلامی کار، کار جمعی، جهاد اقتصادی، کارآفرینی، تولید ثروت، کسب رزق حلال، مشارکت و رقابت سالم اقتصادی و پرداخت مالیات به مثابه وظیفه و ارزش ملی برای تأمین عزت جامعه اسلامی و آحاد آن؛
۲. ترویج مشتری‌محوری و تحقق عدالت در تخصیص و توزیع منابع ثروت و دسترسی به فرصت‌ها، کالاها و خدمات؛
۳. ترویج ساده‌زیستی برای مسئولان و مردم و پرهیز از تجمل‌گرایی و رعایت قناعت و کفاف در مصرف و اجتناب از اسراف؛
۴. نهادینه‌سازی مدیریت بهینه بیت‌المال و دقت و احتیاط در استفاده از آن؛
۵. بازطراحی و استانداردسازی فرهنگی نظام واردات و صادرات محصولات و پایش مداوم آثار و تبعات فرهنگی آن؛
۶. مقابله همه‌جانبه، فراگیر و سازمان‌یافته با ویژه‌خواری (رانت‌جویی)، فقر، فساد و تبعیض در عرصه‌های اقتصادی.

اقدامات ملی

۱. ساخت فیلم و مجموعه تلویزیونی در مورد زندگی کارآفرینان نمونه و تشویق مردم به سوی کارآفرینی و تقویت مضامین اسلامی اخلاق و فرهنگ کار و کارآفرینی با بهره‌گیری از ابزارهای رسانه‌ای، هنری و آموزشی (۱)
۲. تقویت فرهنگ خوداتکایی و تولیدمحوری روستاها و اصلاح نگرش جامعه به روستا و زندگی روستایی (۱)

۳. برنامه‌ریزی برای آموزش فقهی حرفه‌ها و مشاغل عمومی به عنوان بخشی از آموزش‌های پایه و تخصصی (۱)

۴. برنامه‌ریزی برای آموزش عمومی، گسترش و ترویج روحیه مشارکت و فرهنگ تعاون و رقابت سالم بین مردم در فعالیتهای اقتصادی به عنوان یک الگوی ارزشی مبتنی بر اسلام (۱)

۵. طراحی و اجرای برنامه‌های فرهنگی و ترویجی لازم برای بسترسازی فرهنگی و تغییر ذهنیت‌ها و باور عمومی جامعه نسبت به ماهیت وظایف دولت و پذیرش اعمال حاکمیت به جای اعمال تصدی توسط دولت (۱)

۶. برنامه‌ریزی برای تشویق مصرف بهینه، تولید ملی و ایجاد و گسترش بازارهای محلی در استان‌ها (۱)

۷. برنامه‌ریزی برای احیاء و تقویت فرهنگ نهادهای اقتصادی اسلام و تبیین و ارتقای کارکردهای آن با تأکید بر وقف، قرض‌الحسنه، خمس، زکات و انفاق و همچنین خیریه‌ها و بکارگیری از ظرفیتهای قانونی، حقوقی، آموزشی، رسانه‌ای و فرهنگی کشور در راستای آن (۱)

۸. برنامه‌ریزی برای تقویت روحیه استقامت و خودباوری ملی در مقابل تهدیدها و تحریم‌های اقتصادی و مجاهدت برای رفع موانع و تحقق اهداف چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ (۱)

۹. برنامه‌ریزی فرهنگی نهادها و دستگاه‌های اقتصادی و فرهنگی برای اشاعه و تبلیغ فرهنگ توکل، قناعت و صرفه‌جویی، مصرف صحیح و احترام به کار و کسب حلال، رزق و ثروت حلال و بیت‌المال (۲۱)

۱۰. طراحی و ساماندهی الگوی تبلیغات مستقیم و غیرمستقیم بازرگانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و ملی و ممنوع کردن تبلیغات بازرگانی مبتنی بر فرهنگ غیردینی و غربی (۱، ۳، ۵ و ۶)

۱۱. اصلاح نظام اعطای تسهیلات، یارانه‌ها، تخفیف‌ها و معافیت‌های مالیاتی منطبق با اهداف و اولویتهای فرهنگی (۲)

۱۲. تولید و برنامه‌سازی رسانه‌ای برای ترویج فرهنگ مصرف بهینه و نظام توزیع و خدمات پس از فروش محصولات داخلی (۳و۲)
۱۳. بازنگری و اصلاح قوانین با رویکرد حمایت و پشتیبانی از مصرف بهینه و همراه‌سازی مصرف درست با مشوق‌های اجتماعی و اتخاذ تدابیر محدودکننده اجتماعی برای رفتارهای مسرفانه و مبذرانه (۳)
۱۴. شناسایی و ترویج الگوهای اسلامی - ایرانی سخت‌کوشی و ساده‌زیستی از طریق رسانه‌های جمعی بویژه رسانه ملی (۳)
۱۵. شفاف‌سازی اراده حاکمیتی برای مجازات متجاوزان به بیت‌المال و جدیت برخورد با مفسدان اقتصادی (۴)
۱۶. تدوین ضوابط مربوط به استانداردسازی فرهنگی در نظام واردات و صادرات و اعمال ممنوعیت ورود محصولات مروج و یا دارای نمادهای ضددینی و خلاف فرهنگ و سبک زندگی اسلامی - ایرانی (۵)
۱۷. طراحی الگوهای فرهنگی تولید و بهره‌برداری از اسباب‌بازی و لوازم‌التحریر مبتنی بر ارزش‌های اسلامی - ایرانی (۵)
۱۸. حمایت فرهنگی از ابتکارات، نوآوری‌ها و اختراعات، جهت رساندن به مرحله تولید و رقابت با کالاهای خارجی (۵)
۱۹. ترسیم الگوی حمایت پولی و اعتباری بانکی به منظور حمایت از تولید، توزیع و صادرات کالاها و خدمات فرهنگی و هنری و ایجاد تسهیلات و حمایت‌های ویژه برای تهیه مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات موردنیاز صنایع بخش فرهنگ برای نیل به بهبود کیفیت تولیدات و صدور محصولات فرهنگی و هنری در مقیاس‌های جهانی (۵)
۲۰. ایجاد فرهنگ مبارزه همه‌جانبه و فراگیر با مفاسد اقتصادی، رباخواری، ویژه‌خواری (رانت‌جویی)، امتیازطلبی، تکاثر، سودجویی، احتکار، گران‌فروشی و کم‌فروشی (۶)

تبيين، ترويج و نهادينه‌سازي هنر متعهد، تعالي بخش، شوق آفرين و استكبارستيز و تعميق درك زيباشناسانه عمومي و بهره‌گيري از ظرفيت هنر در تحكيم فرهنگ اسلامي- ايراني و گفتمان انقلاب اسلامي مبتني بر بيانات امام خميني (ره) و مقام معظم رهبري (عجله تعالي عنه)*

راهبردهای ملی

۱. تبیین و ترویج فلسفه و حکمت، اخلاق و فقه هنر از منظر اسلامی و حمایت از نظریه‌پردازی، تولید دانش و ادبیات در عرصه‌های مختلف هنر اسلامی- ایرانی بویژه در عرصه هنرهای نمایشی و موسیقی؛

*این راهبرد کلان در چارچوب پیام حضرت امام خمینی (ره) به مناسبت تجلیل از هنرمندان متعهد (۱۳۶۷/۰۶/۳۰) و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (عجله تعالي عنه)، تنظیم و اجرا می‌شود؛

«بسم الله الرحمن الرحيم، خون پاک صدها هنرمند فرزانه در جبهه‌های عشق و شهادت و شرف و عزت، سرمایه زوال‌ناپذیر آن گونه هنری است که باید به تناسب عظمت و زیبایی انقلاب اسلامی، همیشه مشام جان زیبا پسند طالبان جمال حق را معطر کند. تنها هنری مورد قبول قرآن است که صیقل‌دهنده اسلام ناب محمدی (ص) باشد. اسلام ائمه هدی (ع) اسلام فقراء دردمند، اسلام پابرهنگان، اسلام تازیانه‌خوردگان تاریخ تلخ و شرم‌آور محرومیت‌ها باشد. هنری زیبا و پاک است که کوبنده سرمایه‌داری مدرن و کمونیسم خون‌آشام و نابودکننده اسلام رفاه و تجمل، اسلام التقاط، اسلام سازش و فرومایگی، اسلام مرفهین بی‌درد و در یک کلمه اسلام امریکایی باشد. هنر در مدرسه عشق نشان‌دهنده نقاط کور و مبهم معضلات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، نظامی است. هنر در عرفان اسلامی ترسیم روشن عدالت و شرافت و انصاف و تجسیم تلخکامی گرسنگان مغضوب قدرت و پول است. هنر در جایگاه واقعی خود تصویر زانو صفتانی است که از مکیدن خون فرهنگ اصیل اسلامی، فرهنگ عدالت و صفا لذت می‌برند. تنها به هنری باید پرداخت که راه ستیز با جهان‌خواران شرق و غرب و در رأس آنان امریکا و شوروی را بیاموزد.

هنرمندان ما تنها زمانی می‌توانند بی‌دغدغه کوله‌بار مسؤولیت و امانتشان را زمین بگذارند که مطمئن باشند مردمشان بدون اتکاء به غیر، تنها و تنها در چارچوب مکتبشان به حیات جاویدان رسیده‌اند و هنرمندان ما در جبهه‌های دفاع مقدس‌مان این گونه بودند تا به ملاعلا شتافتند و برای خدا و عزت و سعادت مردمشان جنگیدند و در راه پیروزی اسلام عزیز تمام مدعیان هنر بی‌درد را رسوا نمودند. خدایشان در جوار رحمت خویش محشورشان گرداند.» روح الله الموسوی الخمينی - (صحیفه نور، جلد ۲۱، ص ۱۴۵)

۲. توسعه و حمایت از آفرینش آثار و محصولات فرهنگی و صنایع هنری بومی و ملی برای تبیین و ترویج ارزش‌های اسلامی - ایرانی و دفاع مقدس و مقابله با محصولات فرهنگی و هنری معارض با ارزش‌های اخلاقی و انسانی؛
۳. ایجاد تحول در نگاه اجتماعی به هنر و هنرمند و ظرفیت‌سازی برای گسترش خلاقیت هنری در همه عرصه‌ها؛
۴. ساماندهی وضعیت موسیقی کشور و تدوین سند ملی موسیقی بر اساس موازین اسلامی؛
۵. تبیین و تقویت جایگاه هنرهای تجسمی در نظام فرهنگی و فکری تمدن اسلامی در جهت تعالی ارزش‌های الهی و انسانی؛
۶. احیاء، تقویت و ترویج استفاده از هنرهای سنتی و محصولات آن در عرصه‌های مختلف زندگی؛
۷. معرفی و عرضه ارزش‌ها و اندیشه‌های انقلاب اسلامی در قالب هنر؛
۸. نقش‌آفرینی جمهوری اسلامی ایران به عنوان قطب هنر متعالی به‌ویژه سینمای پاک و ارزش‌مدار در جهان اسلام و عرصه بین‌الملل و پشتوانه بیداری اسلامی و بیداری ملت‌ها؛
۹. توسعه سینمای معرفت‌افزا و بصیرت‌بخش و ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی بین سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی در حوزه سینما و زمینه‌سازی برای حمایت نهادهای دینی و فرهنگی از سینمای غیرحرفه‌ای؛
۱۰. تولید و ترویج ادبیات، شعر، قصه و رمان انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و ترجمه آثار ادبی به زبان‌های دیگر؛

اقدامات ملی

۱. تدوین و تبیین فلسفه، حکمت، اخلاق و فقه هنر بر اساس آموزه‌های اسلام ناب محمدی (صَلَّیَ اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ) (۱)
۲. ایجاد رشته‌های مطالعاتی و تربیت نیروی انسانی در زمینه حکمت و فلسفه، اخلاق و فقه هنر بر پایه جهان‌بینی اسلامی (۱)
۳. نقد نظریات و آثار هنری معاصر و ایجاد و حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی در حوزه هنر اسلامی، ایرانی و انقلابی (۱)
۴. حمایت مادی و معنوی از پژوهشگران، مؤلفان و پژوهش‌ها در زمینه هنر اسلامی (۱، ۲، ۳، ۴ و ۵)
۵. بهره‌گیری مؤثر از متون ادبی، عرفانی، حکمی و تاریخی تمدن اسلامی و انقلاب اسلامی در جهت تقویت محتوای فیلم‌نامه‌ها و متون مرتبط با هنرهای نمایشی (۱، ۲، ۳، ۷، ۸، ۹ و ۱۰)
۶. تدوین و اجرای سند توسعه صنایع فرهنگی و هنری کشور مبتنی بر نقشه مهندسی فرهنگی (۲)
۷. رصد، پایش و برنامه‌ریزی به منظور مقابله هوشمند با محصولات فرهنگی و هنری معارض با ارزش‌های اخلاقی، انسانی، اسلامی و انقلابی (۲)
۸. اولویت‌دهی دستگاه‌های فرهنگی و هنری به موضوعاتی ازجمله: پشتیبانی مادی و معنوی از دستگاه‌های فرهنگی و هنری در پرداختن به موضوعات اولویت‌دار از قبیل معارف و تاریخ و سیره پیامبر (صَلَّیَ اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ) و اهل بیت (ع)، داستان‌ها و معارف قرآنی، انتظار و مهدویت، نقش روحانیت در نهضت‌های دویست ساله اخیر، ملی شدن صنعت نفت، ماهیت و وقایع انقلاب اسلامی، دفاع مقدس، مقاومت و بیداری اسلامی، شخصیت‌های بزرگ اسلامی و ایرانی، استکبارستیزی و حمایت از مستضعفان با رویکرد

تعالی و پیشرفت همه‌جانبه در عرصه‌های هنری بویژه ادبیات، شعر، قصه و رمان، موسیقی و فیلم‌نامه و فیلم (۲، ۷ و ۱۰)

۹. زمینه‌سازی و ایجاد انگیزه در نهادهای دینی برای حمایت از سینمای غیر حرفه‌ای (۲، ۳ و ۹)

۱۰. برنامه‌ریزی برای تحول و نوآوری هدفمند کردن آموزش هنر متعهد و تدوین و اجرای برنامه جامع آموزش، تربیت، شناسایی، بکارگیری و نگاهداشت منابع انسانی بخش هنر و ساماندهی، اصلاح و ارتقای عملکرد کلیه موسسات و آموزشگاه‌های هنری بویژه آموزشگاه‌های آزاد (۳)

۱۱. ساماندهی و حمایت از فرایند تولید آثار هنری از مرحله آفرینش ادبیات داستانی و فیلم‌نامه تا فیلم‌سازی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی به‌ویژه فیلم، آثار مستند و پویانمایی (۳، ۷، ۹ و ۱۰)

۱۲. تدوین و اجرای سند موسیقی کشور با تأکید بر ارتقای سطح فرهنگی، هنری و علمی فعالیت‌های جامعه موسیقایی کشور و معرفی موسیقی فاخر ایرانی در سطح بین‌المللی و سامان‌دهی و بهینه‌سازی روند تعاملات بین‌المللی در عرصه موسیقی مبتنی بر موازین شرعی (۴)

۱۳. مقابله قانونی و نظام‌مند با آثار موسیقایی مبتذل و غیرقانونی و عناصر و گروه‌های فعال در این عرصه (۴)

۱۴. تدوین و اجرای سند هنرهای تجسمی در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۵)

۱۵. تدوین و اجرای برنامه ملی حمایت از احیای صنایع و هنرهای سنتی و روستایی و پشتیبانی مادی و معنوی از مشاهیر و پیشکسوتان حوزه هنر متعالی و اسلامی (۶)

۱۶. تقویت اقتصاد هنر و ایجاد نظام حمایت معنوی، اعتباری و مالی از صنایع هنری بومی و ملی مبتنی بر مبانی اسلامی (۶)

۱۷. تدوین و اجرای برنامه ملی احیای هنرهای متعالی سنتی فراموش شده در چارچوب ارزش‌های اسلامی - ایرانی (۶)

۱۸. حمایت و برنامه‌ریزی برای توسعه تولیدات و صادرات صنایع فرهنگی و هنری و افزایش سهم جمهوری اسلامی ایران در بازارهای منطقه، جهان اسلام و عرصه بین‌الملل (۸)

۱۹. طراحی و استقرار نظام ملی نوآوری فرهنگی از طریق:

۱-۱۹. ایجاد هماهنگی بین سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با تولید و ارائه محصولات فرهنگی و حمایت از مراکز ایده‌پردازی، تحقیق و توسعه سازمان‌ها و نهادهای تولید، علم و فناوری فعال در ارائه محصولات فرهنگی مطابق با نیازها و مقتضیات روز کشور؛ (۲، ۴، ۶، ۸، ۹، ۱۰)

۲-۱۹. حمایت از فناوری صنایع و محصولات فرهنگی با تأکید بر حمایت پولی و مالی، تغییر رویه‌های گمرکی مرتبط با صادرات و واردات محصولات فرهنگی و برنامه‌ریزی برای تقویت و گسترش بازارهای داخلی و خارجی محصولات و خدمات فرهنگی کشور. (۲، ۴، ۶، ۸، ۹، ۱۰)

طراحی و استقرار نظام جامع و کارآمد اطلاعات، ارتباطات و رسانه‌ای مبتنی بر آموزه‌های دینی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی، مقتضیات راهبردی کشور و سیاست‌های کلی نظام

راهبردهای ملی

۱. طراحی پیوسته و تقویت آرایش رسانه‌ای روزآمد و هم‌افزا در مقیاس ملی و فراملی دارای قابلیت رقابتی با رسانه‌های بین‌المللی در جهت تولید قدرت نرم و مقابله با جنگ نرم دشمن؛
۲. ساماندهی رسانه‌های پاک با جذابیت حداکثری در سطوح ملی و فراملی متناسب با آموزه‌های دینی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی و گسترش آزاداندیشی و آزادی بیان؛
۳. ارتقای جایگاه و کارکرد مطبوعات، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری و حمایت از آنها متناسب با فضای نقد و آزاداندیشی و اقتضائات فرهنگی و راهبردی کشور؛
۴. حمایت از تولیدات ملی در حوزه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و طراحی، تأمین و توسعه زیرساخت‌های فناوری‌های نوین اطلاعاتی، ارتباطاتی و رسانه‌ای؛
۵. تقویت نقش، جایگاه و محتوای کتاب و توسعه و ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی و نشر و تقویت همه‌جانبه زیرساخت‌های مورد نیاز؛
۶. سامان‌دهی، توسعه و ارتقای تولید، توزیع، مصرف و صادرات بازی‌های رایانه‌ای؛
۷. جریان‌سازی بین‌المللی و بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌های همسو با گفتمان انقلاب اسلامی در سایر کشورها از طریق سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جامع و هماهنگ؛

۸. تبیین ارزش‌ها، هنجارها، قوانین و اخلاق و بنیان‌های نظری و معرفتی ارتباطات مناسب با انقلاب و فرهنگ اسلامی؛

۹. ایجاد، گسترش، سازماندهی، هدایت و استفاده بهینه از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی (مجازی و غیرمجازی) در تولید و مبادله پیام‌ها و بسیج اقشار مختلف مردم بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور در سطوح ملی و فراملی با تأکید بر منطقه و جهان اسلام؛

۱۰. راهبری فضای مجازی در چارچوب مقتضیات راهبردی و نقشه مهندسی فرهنگی کشور.

اقدامات ملی

۱. تدوین و اجرای سند نظام جامع اطلاعات، ارتباطات و رسانه‌های تأثیرگذار سنتی و نوین در مقیاس ملی و فراملی با تأکید بر ایجاد فضای رقابتی مبتنی بر مبانی و ارزش‌های اسلامی و انقلابی (۱)
۲. ایجاد قرارگاه رسانه‌ای کشور به منظور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هماهنگی و هدایت و نظارت بر فعالیت‌های رسانه‌ای و ارتباطاتی کشور
ذیل ستاد راهبری نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۱)
۳. آموزش، تربیت و افزایش کمی و کیفی مستمر منابع انسانی مستعد و متعهد متناسب با نیازهای رسانه‌ای، تبلیغی و ارتباطی انقلاب اسلامی در حوزه ملی و فراملی و بکارگیری آنها برای تقویت جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی (۱)
۴. حمایت و پشتیبانی هدفمند و هوشمند از تنوع و افزایش کمی و کیفی فعالیت‌های رسانه‌های سنتی و نوین در چارچوب قانون اساسی (۹۱)
۵. ایجاد ائتلاف‌ها و قطب‌های رسانه و حمایت مستمر و همه‌جانبه از رسانه‌های دولتی و غیردولتی پشتیبان نهضت‌های اسلامی، مبارزان خداستکباری و عدالت‌خواه همسو (۱، ۹۷)

۶. تدوین و اجرای مهندسی نظام تبلیغ دینی با محوریت حوزه‌های علمیه در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۲)
۷. برنامه‌ریزی برای تولید دانش، نظریه‌پردازی و آینده‌پژوهی در حوزه ارتباطات و مدیریت رسانه مبتنی بر اصل دعوت، تبلیغ رسالت‌های الهی و امر به معروف و نهی از منکر (۸ و ۲)
۸. حمایت از تبیین و تولید نظام‌مند و اثرگذار محتوای رسانه‌ای مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی (۹ و ۲)
۹. تهیه، طراحی و استقرار نظام جامع رسانه‌ای بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۳)
۱۰. آموزش عمومی برای ارتقای بصیرت و سواد رسانه‌ای آحاد جامعه معطوف به ارزش‌ها و دانش بومی و اسلامی (۳)
۱۱. گسترش و توسعه ماهواره‌های ملی و تأمین زیرساخت‌های ارتباطی ایمن و پایدار و گسترش همکاری‌های مشترک منطقه‌ای و بین‌المللی (۴)
۱۲. مشارکت مؤثر و تعامل در مدیریت و هدایت جریان‌های فکری، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی منطقه‌ای و جهانی در حوزه رسانه مبتنی بر آموزه‌های اسلام ناب محمدی (ﷺ) و انقلاب اسلامی (۴)
۱۳. زمینه‌سازی و حمایت مؤثر از تولید محصولات سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و دانش‌افزاری و صادرات آنها و تقویت صنایع داخلی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات (۹ و ۴)
۱۴. برنامه‌ریزی برای افزایش سرانه مطالعه، تبدیل مطالعه و کتابخوانی به فرهنگ عمومی و تقویت فرهنگ مطالعه مفید و هدفمند (۵)
۱۵. ایجاد، ساماندهی، سالم‌سازی و توسعه و تقویت زیرساخت‌ها و مراکز تولید و توزیع کتاب و مطبوعات از جمله چندرسانه‌ای و دیجیتال و فراهم آوردن زمینه‌های دسترسی آسان مردم به آنها متناسب با نقشه مهندسی فرهنگی (۵)

۱۶. حمایت از تولید محتواهای غنی و ارتقای علمی کتاب مبتنی با آموزه‌های دینی و انقلابی و متناسب با نیازها و اقتضائات کشور(۵)
۱۷. تدوین، تصویب و اجرای سند راهبردی توسعه صنعت بازی‌های رایانه‌ای کشور با تأکید بر: (۶)
  - ۱-۱۷. تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های کنترل و ارزیابی محتوای بازی‌ها و نظارت بر مصرف و واردات بازی‌های رایانه‌ای؛
  - ۲-۱۷. طراحی و ساماندهی سازکار حمایت از فرایند تولید، تأمین، انتشار و صادرات انواع بازی‌های ویدئویی و رایانه‌ای؛
  - ۳-۱۷. طراحی، تدوین و اجرای رشته‌ها و دوره‌های آموزشی تخصصی تربیت نیروی انسانی در زمینه تولید بازی‌های رایانه‌ای در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی.
۱۸. انسجام‌بخشی و هم‌افزایی سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات برای افزایش سهم و تأثیرگذاری کشور در فضای مجازی(۱۰)
۱۹. برنامه‌ریزی برای حمایت، گسترش و ساماندهی شبکه‌های مجازی متعهد(۱۰)
۲۰. ایجاد و گسترش شبکه‌های مجازی ملی و بین‌المللی با محوریت موضوعات و ارزش‌های اسلام ناب محمدی(ﷺ) در فضای مجازی(۱۰)
۲۱. تلاش هدفمند برای مشارکت در مدیریت جریان منطقه‌ای و جهانی فضای مجازی(۱۰)
۲۲. برنامه‌ریزی برای تقویت، ساماندهی و فیلترینگ و پالایش هوشمند فضاهای مجازی(۱۰)
۲۳. برنامه‌ریزی برای بهره‌گیری از فرصت‌ها و صیانت از آسیب‌ها و تهدیدهای ناشی از فضای مجازی(۱۰)

گسترش تأثیرگذاری و ارزش آفرینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر معرفی دستاوردها و الگوهای موفق در سطح جهانی برای جهانی شدن گفتمان اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله) در موضوعات و مسائل بشری و جهانی

راهبردهای ملی

۱. تبیین، ترویج و نهادینه‌سازی گفتمان اسلام و انقلاب اسلامی در زمینه‌هایی همچون عدالت، صلح، امنیت جهانی، آزادی، اخلاق و معنویت، زن و خانواده، حاکمیت توحید و عدالت در جهان و امید به تاریخ و فرجام نیک جهان؛
۲. تثبیت، تعمیق و ارتقای نقش و جایگاه فرهنگ و دیپلماسی فرهنگی در تعاملات و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران؛
۳. مقابله مؤثر با اسلام‌ستیزی، شیعه‌ستیزی و ایران‌هراسی؛
۴. بهره‌گیری متوازن و مؤثر از ظرفیت‌های تبلیغی - دینی، رسانه‌ای، محیط مجازی، علمی - آموزشی، فرهنگی - هنری، سازمان‌های مردم‌نهاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در ارائه تصویر روشن از جمهوری اسلامی ایران و معرفی دستاوردها، الگوهای موفق و آثار فاخر فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی در عرصه بین‌الملل؛
۵. تلاش برای حفظ و تقویت هویت دینی و ملی ایرانیان مقیم خارج از کشور و ارتقای تأثیرگذاری فرهنگی آنان؛
۶. گسترش خط، زبان و ادب فارسی؛
۷. بهره‌گیری مؤثر از ظرفیت فرهنگ‌ها و تمدن‌ها، ملل، ادیان و جریان‌های عدالت‌خواه با تأکید بر مشترکات؛
۸. ارائه و تبیین الگوی مردم‌سالاری اسلامی متناسب با اقتضائات فرهنگی و اجتماعی کشورهای اسلامی و معرفی جمهوری اسلامی

ایران به عنوان الگوی عملی آن؛

۹. نهادینه‌سازی همگرایی و وحدت امت اسلامی برای تحقق تمدن نوین اسلامی؛

۱۰. نهادینه‌سازی و حمایت همه‌جانبه از فرهنگ مقاومت، خودباوری، بیداری اسلامی، آرمان فلسطین و حقوق مسلمانان و مستضعفان؛

۱۱. مقابله و مبارزه همه‌جانبه با نظام سلطه جهانی و صهیونیسم بین‌الملل؛

۱۲. تبیین و ترویج فرهنگ قرآن کریم و تلاش همه‌جانبه برای تحقق مرجعیت گفتمان قرآنی در امت اسلامی؛

۱۳. چندجانبه‌گرایی و فراملی‌گرایی در مناسبات و تعاملات فرهنگی بین‌المللی با گسترش ائتلاف‌ها و تشکل‌ها و شبکه‌های فراملی و چندجانبه؛

اقدامات ملی

۱. طراحی، تبیین و ترویج گفتمان جهانی شدن با رویکرد جهانی شدن عدالت و انتظار و صلح (۱)

۲. ساماندهی نظام رصد، پایش، آینده‌پژوهی و آینده‌نگاری در زمینه فرهنگی در سطح بین‌الملل (۱، ۳ و ۲)

۳. برنامه‌ریزی برای جذب و گسترش گردشگری خارجی بویژه شیعیان و دیگر مسلمانان در زمینه‌های دینی، زیارتی، درمانی، علمی و فرهنگی به ایران (۱، ۳ و ۴)

۴. طراحی و استقرار سازکارهای لازم برای معرفی شایسته اسلام ناب محمدی (ﷺ) و فرهنگ قرآنی به جهانیان با تدوین و اجرای سند راهبردی تبیین و ترویج فرهنگ و معارف اسلامی بویژه فرهنگ قرآن کریم و بهره‌گیری از ابزارهای فرهنگی و هنری و فناوری‌های نوین اطلاعاتی (۱، ۴ و ۱۲)

۵. معرفی، تدوین و گفتمان‌سازی فرهنگی در سطح جهان مبتنی بر اسلام ناب محمدی (ﷺ) و معرفی آرمان‌ها و گفتمان انقلاب اسلامی و شخصیت و اندیشه‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام‌ظله) (۸ و ۹)
۶. برنامه‌ریزی برای ایجاد، ساماندهی و حمایت از مراکز و مؤسسات گفتگوی جهانی درباره اسلام ناب محمدی (ﷺ) با محوریت حوزه علمیه (۱، ۹ و ۱۲)
۷. تأسیس و گسترش شبکه‌های مجازی بین‌المللی و فعالیت‌های رسانه‌ای و هنری به منظور ارائه تصویر روشن از جمهوری اسلامی ایران، گفتمان‌سازی اسلام ناب محمدی (ﷺ) و انقلاب اسلامی و معرفی دستاوردها و الگوهای موفق آن در عرصه‌های مختلف (۲، ۳، ۴، ۸ و ۱۳)
۸. ساماندهی، هدایت و حمایت از ایجاد و گسترش کمی و کیفی فعالیت مراکز تحقیقاتی و آموزشی، اتاق‌های ایران، کتابخانه‌ها، کرسی‌ها، رشته‌ها، دروس و دوره‌های آموزشی در زمینه اسلام‌شناسی، شیعه‌شناسی، ایران‌شناسی و اندیشه انقلاب اسلامی در خارج از کشور در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی (۳)
۹. طراحی و برنامه‌ریزی برای ایجاد سامانه پیشگیرانه و مقابله با اسلام‌ستیزی، اسلام‌هراسی، شیعه‌ستیزی و ایران‌هراسی و جریان‌ها و ترفندهای تفرقه‌افکن (۳)
۱۰. حمایت از ایجاد، توسعه و فعالیت مساجد، مراکز، مؤسسات و شکل‌های بومی پیرو مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) با تأکید بر بهره‌گیری از ظرفیت‌های بومی (۳)
۱۱. برنامه‌ریزی برای شناسایی و رصد مؤثر سازمان‌ها، محصولات، رفتارها و رسانه‌های آسیب‌زا و مغایر با اصول، مبانی و منزلت مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) (۳)

۱۲. برگزاری دوره‌های آموزشی بین‌المللی به زبان‌های مختلف، مسابقات، المپیادها، جوایز و جشنواره‌های علمی بین‌المللی در زمینه اسلام‌شناسی، شیعه‌شناسی، مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام)، ایران‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی (۶ و ۳)

۱۳. طراحی و اجرای برنامه‌ها و اقدامات مصون‌سازی امت اسلام در برابر فتنه‌های تفرقه‌افکن و شناسایی و مقابله فعال با آنها با استفاده از راهکارهای فرهنگی، اخلاقی، فقهی، حقوقی، سیاسی و امنیتی و ظرفیت دولت‌ها، سازمان‌ها، مذاهب، فرق و جریان‌های مستعد (۳، ۷ و ۹)

۱۴. تدوین و اجرای نقشه راه تحقق وحدت مسلمانان و موحدان و ارتقای نقش آفرینی آنان در همگرایی جهان اسلام با همکاری کشورها، نهادها و شخصیت‌های تأثیرگذار (۳، ۹ و ۱۳)

۱۵. ساماندهی و حمایت از نخبگان، تشکلات، شبکه‌ها و گروه‌های مرجع و جریان‌های پیرو مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) و شناسایی و تربیت منابع انسانی بومی هر کشور برای تبیین و تبلیغ مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) (۳، ۷، ۱۰، ۱۱ و ۱۳)

۱۶. حمایت از ارتقای کیفیت و افزایش خدمات و محصولات بومی و همسوی کشورهای مقصد در عرصه‌های پنج‌گانه (تبلیغی - دینی، رسانه‌ای، محیط مجازی، علمی - آموزشی، فرهنگی - هنری) برای پیروان مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) با تأکید بر عموم جامعه (۴)

۱۷. تدوین و اجرای سند جامع توسعه کمی و کیفی مبادلات علمی و دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اعطای هدفمند بورس‌های تحصیلی به دانشجویان خارجی و گسترش شعب دانشگاه‌های مادر ایرانی در سایر کشورها (۴)

۱۸. تدوین و اجرای نظام نظارت و ارزیابی فعالیت‌ها، خدمات و محصولات فرهنگی بین‌المللی بخش‌های دولتی و غیردولتی جمهوری اسلامی ایران (۴)

۱۹. برنامه‌ریزی برای ایجاد بازار و نمانام محصولات پاک فرهنگی اسلامی با مشارکت کشورها و نهادهای اسلامی (۷۴)

۲۰. تدوین و اجرای سند راهبردی ایرانیان مقیم خارج از کشور در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی (۵)

۲۱. تدوین و اجرای سند گسترش خط، زبان و ادبیات فارسی در خارج از کشور در چارچوب نقشه مهندسی فرهنگی (۶)

۲۲. طراحی و ترویج الگوی حج و زیارت معطوف به توسعه ارتباطات امت اسلامی و ارتقای ظرفیت و کارکردهای مناسک و شعائر اجتماعی اسلامی به‌ویژه حج ابراهیمی (۷ و ۹)

۲۳. طراحی و ترویج نقشه راه همگرایی وحدت امت اسلامی با همکاری دول، مذاهب، نهادها، رسانه‌ها، نخبگان و اندیشمندان اسلامی (۷ و ۹)

۲۴. طراحی، تبیین و ترویج الگوهای همگرایی پیشرفت و تمدن‌سازی اسلامی با مشارکت نخبگان جهان اسلام بر اساس آموزه‌های اسلامی (۹)

۲۵. برنامه‌ریزی و حمایت هدفمند از شخصیت‌ها، آثار و مؤسسات و مجامع تقریب مذاهب در مناطق، کشورها و جوامع اسلامی (۹)

۲۶. طراحی و استقرار الگوها، پیمان‌ها و طرح‌های همکاری مشترک فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، علمی و حقوقی جهان اسلام، با مشارکت

دول، سازمان‌ها و نهادهای اسلامی و نخبگان مسلمان (۹ و ۱۳)

۲۷. ایجاد، گسترش و راهبری ائتلاف‌های بین‌المللی، شبکه‌ها، تشکل‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مشترک و چندجانبه ملل و سازمان‌های

مردم‌نهاد با تأکید بر جهان اسلام (۹ و ۱۳)

۲۸. برنامه‌ریزی برای تبیین و ترویج مبارزه با صهیونیسم و استکبار جهانی، حمایت از فلسطین و مقاومت و بیداری اسلامی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی کالاها و خدمات پرمخاطب آموزشی، پژوهشی، هنری به‌ویژه در محیط مجازی (۱۰ و ۱۱)

۲۹. طراحی و پیاده‌سازی نظام و الگوی جامع و فراگیر روابط فرهنگی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی بین دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی فعال در خارج از کشور (۱۳)

بازنگری و اصلاح اهداف و کارکردهای فرهنگی
نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مبتنی بر
نقشه مهندسی فرهنگی کشور

راهبردهای ملی

۱. ارتقای روحیه تعاون، مشارکت و مسئولیت‌پذیری نهادهای عمومی و مردمی در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرا؛
۲. نهادینه‌سازی نظارت عمومی در بخش فرهنگ و ارتقای پاسخ‌گویی نهادها و مسئولان؛
۳. تربیت و توانمندسازی و ارتقای دانش و مهارت‌های تخصصی نیروی انسانی بخش فرهنگ با رویکرد انقلابی، اسلامی و ارزشی در سطوح مختلف؛
۴. حمایت از گسترش و تقویت نهادهای اصیل دینی مروج فرهنگ اسلامی مانند بقاع متبرکه، مساجد، هیئت‌ها و وقف با استفاده از ظرفیت روحانیت و نهاد حوزه علمیه؛
۵. تثبیت و ارتقای جایگاه معنوی و معرفتی و تأثیرگذار حوزه و روحانیت در راهبری فرهنگی کشور (برای تحقق اسلام ناب محمدی (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) و رهنمودهای امام راحل (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) و مقام معظم رهبری (عَلَيْهِ السَّلَام)) و طراحی ساختار مربوط به آن؛
۶. حمایت از تأسیس، گسترش، توانمندسازی و متناسب‌سازی دستگاه‌ها، نهادها و شبکه‌های فرهنگی - اجتماعی (دولتی، عمومی و مردمی) با رویکرد اسلامی، انقلابی و ارتقای سطح مشارکت آنها در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرای فعالیت‌های فرهنگی کشور؛

۷. نهادهینه‌سازی و اصلاح فرهنگ و اخلاق مشارکت و رقابت سیاسی؛
۸. اصلاح و ارتقای روابط و ساختارهای اجتماعی مبتنی بر اسلام ناب محمدی (ﷺ) با تأکید بر عدل و احسان؛
۹. اصلاح و ارتقای فرهنگ اقتصادی و تلاش و کوشش با رویکرد شکوفایی اقتصاد، بهسازی زندگی دنیوی و اخروی و فسادگریزی مبتنی بر اخلاق و احکام نظام اقتصادی اسلام ناب محمدی (ﷺ)؛
۱۰. برنامه‌ریزی برای شناخت، رصد و پایش تغییر و تحولات فرهنگی جامعه در سطوح ملی و بین‌المللی.

اقدامات ملی

۱. برنامه‌ریزی برای نهادهینه‌سازی روحیه تعاون، مشارکت و مسئولیت‌پذیری در نظام‌های مختلف جامعه (۱)
۲. تقویت نهادهای عمومی و سازمان‌های مردم‌نهاد و رفع موانع ساختاری، قانونی، اداری و اجتماعی ایجاد و فعالیت و مشارکت نظام‌مند آن‌ها در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های کشور (۱)
۳. واگذاری نظام‌مند فعالیت‌های غیرحاکمیتی بخش‌های مختلف جامعه به نهادهای عمومی و تشکل‌های مردمی متناسب با ظرفیت و کارکردها و نظارت مؤثر بر عملکرد آنها (۱ و ۲)
۴. طراحی و اجرای سازکارهای نظارت سازمان‌یافته عمومی و تشکل‌های مردمی بر فعالیت دستگاه‌های دولتی و عمومی و پاسخ‌گویی نهادهای، دستگاه‌ها و مسئولان در حوزه‌های مختلف (۱ و ۲)
۵. تدوین و اجرای برنامه حمایت از تولید و عرضه آثار و خدمات فرهنگی مؤثر در گسترش فرهنگ دینی و ملی و ارائه تسهیلات و معافیت‌های بخش فرهنگ و اختصاص تخفیف ویژه مالیاتی و گمرکی برای دست‌اندرکاران امر فرهنگ (۲)

۶. حمایت از جوایز ملی و ارتقای عملکرد نهادهای فرهنگی (۳ و ۲)
۷. تدوین و اجرای برنامه‌های ارتقای شاخص‌های توسعه سرمایه انسانی و تربیت دینی نیروی انسانی توانمند در بخش فرهنگ کشور (۳)
۸. طراحی و اجرای نظام جذب، انتخاب، انتصاب، نگهداشت و حفظ و صیانت از مدیران بر اساس استانداردهای نظام مدیریت راهبردی کشور با تأکید بر دانش‌گرایی، تعهد و شایسته‌محوری و آموزش فرهنگی مستمر مدیران ارشد و کارشناسان (۳)
۹. تدوین و اجرای سند ملی توسعه، گسترش و تقویت نهاد مسجد و سامان‌بخشی و راهبری آن در سطح ملی و بین‌المللی با محوریت:
- ۹-۱. بهبود شرایط مساجد موجود و گسترش مساجد، متناسب با آمایش سرزمینی و محیطی در سطح شهرها، روستاها، راه‌ها، شهرک‌ها، مجتمع‌ها و سازمان‌ها و نهادهای دولتی، عمومی و خصوصی و فضاهای عمومی (۴)
  - ۹-۲. ارتقای مشارکت مردم در آبادانی و اداره مساجد و افزایش حضور و انس آحاد مردم و اقشار اجتماعی بویژه نوجوانان و جوانان در آن برای عبادت و سلوک دینی (۴)
  - ۹-۳. حفظ و تقویت محوریت مساجد در فعالیتهای نظام فرهنگی، تربیتی، آموزشی و تبلیغ دینی و ارتقای جایگاه و نقش راهبری نهاد مسجد در نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و در حل مسائل عمومی (۴)
  - ۹-۴. نهادینه‌سازی حضور مستمر و نقش‌آفرین روحانیت در تعامل با اقشار مختلف و اداره و فعالیت نهادهای اصیل دینی (۴)
  - ۹-۵. حمایت و پشتیبانی نظام‌مند دولت و نهادهای عمومی از مساجد، حسینیه‌ها، هیئات و پیگیری حل مشکلات آنها با حفظ استقلال و اتکاء محوری آنها به مردم (۴)

۱۰. ارتقای جایگاه و بهسازی بقاع متبرکه و مزار شهدا و تبدیل آنها به قطب‌ها و کانون‌های فرهنگی - اعتقادی (۴)

۱۱. تدوین و اجرای سند ملی وقف و امور خیریه و استقرار نظام مدیریت راهبردی آن با حفظ ماهیت مردمی و مصالح وقف و نیات واقفین، گسترش نهاد وقف و تنوع بخشی آن و افزایش سهم وقف و خیریه در توسعه و پشتیبانی امور فرهنگی (۴)

۱۲. گسترش و حمایت از هیئت‌ها و مجالس دینی در سازمان‌ها، مراکز آموزشی، منازل و سایر محیط‌های اجتماعی با هدایت و نظارت روحانیت بر اساس معارف قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) و استفاده از ظرفیت آنها در امور اجتماعی (۴)

۱۳. طراحی، تقویت و استقرار ساختار و سامانه تعامل نظام مدیریت راهبردی فرهنگی کشور با شورای عالی حوزه علمیه برای بهره‌گیری از ظرفیت نهاد روحانیت (۵)

۱۴. بازتدوین و استقرار نظام جامع و کارآمد تبلیغ دین با محوریت حوزه علمیه و روحانیت (۵)

۱۵. استقرار نظام پیوست‌نگاری فرهنگی و ایجاد سازکار پیش‌بینی، ارزیابی و پیش‌گیری از تأثیرات و پیامدهای فرهنگی و اجتماعی سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات نظام‌های مختلف هماهنگ با شورای عالی انقلاب فرهنگی (۶)

۱۶. برنامه‌ریزی برای ارتقا و نهادینه‌سازی رابطه امام و امت در سطوح نهاد خانواده، تعلیم و تربیت، رسانه‌های جمعی، احزاب و سایر مراکز و سازمان‌ها (۷)

۱۷. اصلاح و ارتقای نظام انتخابات، احزاب و رسانه‌ها در جهت نهادینه‌سازی مشارکت و رقابت سیاسی بر محور اخلاق، دین و قانون (۷)

۱۸. برنامه‌ریزی برای تکریم و تضمین حقوق قانونی اصناف، اقوام، مذاهب و اقلیت‌های دینی و تقویت رویکرد فرهنگی آنها در راستای تقویت وحدت ملی در چارچوب قانون اساسی (۷)

۱۹. زمینه‌سازی و ترغیب مردم به حضور در صحنه و مشارکت سیاسی و تقویت احساس ایفای نقش آنها در حاکمیت (۷)

۲۰. مستندسازی و انتقال تجارب مدیریتی در نظام جمهوری اسلامی ایران و الگوسازی تجارب موفق (۷، ۹۸)

۲۱. طراحی و استقرار نظام ارزیابی عملکرد مسئولیت فرهنگی و اجتماعی دستگاه‌های اجرایی و ارتقای جایگاه سازمانی آنها (۷، ۹۸)

۲۲. تهیه و اجرای برنامه جامع تحول اجتماعی مبتنی بر نقشه مهندسی فرهنگی (۸)

۲۳. برنامه‌ریزی برای استقرار نظام اقتصادی اسلام در عرصه‌های مختلف به‌ویژه بانکداری اسلامی، تجارت و بازرگانی و مدیریت اسلامی و حمایت از نظریه‌پردازی حوزه و دانشگاه در زمینه تدوین نظریه‌ها و مدل‌های اقتصاد اسلامی (۹)

۲۴. احیاء فرهنگ و نهادهای اقتصادی اسلام و تبیین و ارتقای کارکردهای آن با تأکید بر وقف، قرض‌الحسنه، خیریه‌ها، خمس، زکات و انفاق (۹)

۲۵. طراحی و اجرای پیمایش‌های جامع ملی هر پنج سال یک بار براساس شاخص‌های نقشه مهندسی فرهنگی کشور و ارائه نتایج آن به شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۰)

تبصره ۱: سایر مطالعات موردی و موضوعی مورد نیاز در حوزه رصد و پایش فرهنگی متناسب با اقتضائات مربوط، بطور دوره‌ای یا متناوب طراحی و اجرا می‌شوند.

تبصره ۲: کلیه مراکز علمی و پژوهشی، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی کشور موظفند همکاری‌های لازم را با دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی بعمل آورند و اعتبارات مورد نیاز طرح‌های پیمایشی و موردی را در بودجه سنواتی پیش‌بینی نمایند.

تبصره ۳: مرکز آمار ایران موظف است با تنظیم شناسنامه شاخص‌ها، نسبت به بررسی و عملیاتی کردن برنامه اجرایی شامل طراحی پایگاه‌های آماری و سامانه اطلاعات فرهنگی کشور و زمان‌بندی آن اقدام کند.

۲۶. ساماندهی تحقیقات و مطالعات فرهنگی کشور براساس اهداف و اولویت‌های نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۱۰)

ساماندهی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، راهبری فعال
جنگ نرم و ارتقای مؤلفه‌های قدرت نرم نظام اسلامی

راهبردهای ملی

۱. تقویت و هم‌افزایی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی و نظام مدیریت فرهنگی کشور برای پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با حوادث، بحران‌ها و آسیب‌های نرم و مقابله هوشمند با مبانی فکری و اقدامات دشمن؛
۲. تعمیق بصیرت دینی و فرهنگ و تفکر بسیجی و آموزه‌ها و معارف دفاع مقدس و مصونیت‌بخشی به جامعه در برابر جنگ نرم؛
۳. ارتقای نظام تعلیم، تربیت و آموزش کشور و بسیج منابع و فراهم‌سازی زمینه‌های فکری و فرهنگی قدرت نرم و اقدام فعال در مواجهه با جنگ نرم؛
۴. تقویت همبستگی ملی مبتنی بر اعتماد مردم به یکدیگر و نظام، همدلی و وفاق مسئولان، اخوت اسلامی، امید، نشاط، مشارکت و رضایتمندی عمومی؛
۵. تعمیق سرمایه‌های فرهنگی و معنوی تمدن اسلامی-ایرانی و بازتعریف عناصر فرهنگ ملی(اسلامی-ایرانی) و سبک زندگی اسلامی-ایرانی؛
۶. مدیریت راهبردی فضای مجازی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی و فناوری به منظور مقابله با جنگ نرم.

اقدامات ملی

۱. تهیه و اجرای سند ساماندهی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی و ارتقای قدرت نرم برای مقابله با جنگ نرم با مشارکت فعال همه بخش‌ها و نهادهای اصلی نظام با تأکید بر:

۱-۱. رصد، پایش و آینده‌پژوهی مؤلفه‌های قدرت نرم جبهه خودی و دشمن در سطوح ملی، فراملی و تدوین نظام جامع بازتولید و کاربست قدرت نرم کشور(۱)

۲-۱. هوشمندسازی نظام مدیریت فرهنگی کشور برای پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با حوادث، بحران‌ها و آسیب‌های فرهنگی(۱)

۳-۱. وظیفه‌مند کردن نهادهای مسئول در پیشگیری و پاسخ‌گویی به آسیب‌های اجتماعی و سهم‌بندی حوزه تأثیر و مسئولیت آنها(۱)

۴-۱. برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت فرهنگی و مقابله نظام‌مند با تهدیدها و آسیب‌های جنگ نرم همچون هویت‌زدایی،

هویت‌سازی کاذب، ناامنی و بی‌اعتمادی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، القاء ناکارآمدی نظام اسلامی و تخریب شخصیت‌ها(۳ و ۱)

۵-۱. برنامه‌ریزی برای به‌کارگیری دیپلماسی عمومی فعال و ظرفیت‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی برای تقویت

قدرت نرم در سطح فراملی(۳ و ۱)

۶-۱. حمایت و توسعه سازمان‌های مردم‌نهاد و شبکه‌های نخبگی در سطح ملی و فراملی به‌ویژه در حوزه‌های حقوق بشر، صلح،

دین اسلام، مقابله با تروریسم، جنگ‌طلبی و اشغال مبتنی بر نقشه مهندسی فرهنگی(۴ و ۱)

۷-۱. ایجاد بلوک رسانه‌ای انقلاب اسلامی در جهان و شبکه‌سازی از آن(۶ و ۱)

۲. تبیین، حفظ و ارتقای جایگاه و نقش محوری ولایت فقیه در راهبری جنگ نرم و مدیریت بحران‌ها(۱)
۳. برنامه‌ریزی برای ارتقای خودآگاهی فرهنگی - تمدنی، زمانه‌شناسی، بصیرت دینی و قدرت تشخیص مردم در مواجهه با جنگ نرم(۵و۱)
۴. برنامه‌ریزی برای گسترش و تعمیق فرهنگ و تفکر بسیجی با رویکرد افزایش قدرت نرم و مصونیت‌بخشی جامعه در مقابل جنگ نرم(۲)
۵. تقویت فرهنگ پدافند غیرعامل، آگاهی‌ها و دانش آحاد جامعه با هدف مصونیت‌بخشی و ارتقای آمادگی ملی در برابر تهدیدات دشمن(۳و۲)
۶. برنامه‌ریزی برای ارتقای قدرت نرم، مصونیت‌بخشی و مقابله مؤثر با جنگ نرم با تأکید ویژه بر نظام آموزشی کشور(۳و۲)
۷. تقویت عدالت اجتماعی و جلوگیری از توسعه شکاف طبقاتی و افزایش کارکردهای رفاه اجتماعی نهادهای وابسته به نظام(۴و۳)
۸. تقویت و تحکیم ارتباطات عمومی در سطوح میان فردی، خانوادگی و اجتماعی با محوریت تقوای الهی و بصیرت دینی به منظور افزایش انسجام و وحدت ملی(۴و۲)
۹. برنامه‌ریزی برای افزایش منزلت اجتماعی بسیجیان، ایثارگران و مشارکت‌های داوطلبانه در قالب‌های مختلف از جمله بسیج سازندگی(۴و۲)
۱۰. نهادینه‌سازی مؤلفه‌ها و نمادهای فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت و تفکر بسیجی در جامعه و اندیشه، باور، منش و رفتار مسئولان و مقابله با عوامل بازدارنده و تضعیف‌کننده آن(۵و۲)
۱۱. الگوسازی و نمادپردازی از اسوه‌ها و قهرمانان ملی همچون فرماندهان، بسیجیان و شهدای جنگ تحمیلی و جهاد علمی، علما و دانشمندان، پهلوانان و قهرمانان(۵و۲)

۱۲. شناسایی، جذب و حفظ نظام‌مند دانشگاهیان، نخبگان و روشنفکران دینی و ارتقا و به کارگیری ظرفیت‌های آنها برای تقویت قدرت نرم در سطوح ملی و بین‌المللی (۳)

۱۳. برنامه‌ریزی برای ارتقای نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی به منظور کادرسازی و تربیت نسلی انقلابی، مؤمن و شکوفایی ظرفیت‌ها و استعدادهای بصیر و توانمند برای تولید و تقویت قدرت نرم و مقابله با تهدیدات و آسیب‌ها (۳)

۱۴. گسترش کمی و کیفی ظرفیت‌های هنری و بهره‌گیری مؤثر از آن برای ارتقای قدرت نرم و مقابله با جنگ نرم (۳)

۱۵. برنامه‌ریزی برای شناسایی، ساماندهی، ارتقای توانایی‌ها و بکارگیری منابع انسانی، فکری، فرهنگی و اجتماعی خلاق و مؤثر در امور منطقه‌ای و استانی (۳)

۱۶. گفتمان‌سازی و تولید ادبیات در زمینه قدرت و جنگ نرم مبتنی بر آموزه‌های اسلامی در مقیاس ملی و بین‌المللی (۳ و ۵)

۱۷. شناسایی، پاسخ‌گویی و مدیریت نیازها و مطالبات جامعه و روشنگری افکار عمومی (۴ و ۵)

۱۸. عمق‌بخشی به سرمایه‌های فرهنگی و معنوی تمدن اسلامی - ایرانی و بازتعریف عناصر فرهنگ ملی در قالب‌های نو و جذاب و پرهیز از رویکردهای سطحی و تبلیغاتی (۵)

۱۹. طراحی، ایجاد و ترویج نمادها، نشانه‌ها و الگوهای اعتبارساز اسلامی - ایرانی در سطح ملی و فراملی (۵)

۲۰. برنامه‌ریزی برای حمایت، گسترش و سازماندهی شبکه‌های اجتماعی به‌ویژه شبکه‌های مجازی متعهد (۶)

۲۱. مهندسی و مدیریت راهبردی فضای مجازی کشور و عملیات نرم (۶)

فصل هفتم: چارچوب نهادی

نظام فرهنگی کشور

(نگاشت نهادی)

۱- سیاست‌گذاری کلان و نظارت و ارزیابی

سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کلان و راهبردی نظام فرهنگی برای اجرایی کردن نقشه مهندسی فرهنگی کشور و نظارت و ارزیابی بر حسن اجرای آن و تصویب اسناد ملی فرهنگی اولویت‌دار بر عهده شورای عالی انقلاب فرهنگی است که با سازکار مورد نظر این شورا انجام می‌گیرد.

۲- سیاست‌گذاری اجرایی و راهبری اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور

با هدف راهبری و اجرایی کردن نقشه مهندسی فرهنگی کشور، «ستاد هماهنگی و راهبری اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور» با ریاست رئیس‌جمهور با وظایف و ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف) وظایف ستاد

۱. تقسیم کار ملی و ایجاد هماهنگی برای اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور در سطح ملی و استانی و پیش‌بینی سازکارهای لازم برای تحقق آن در قالب برنامه‌های پنج ساله و قوانین بودجه سالانه کشور؛
۲. پیشنهاد و روزآمدسازی سندهای تخصصی و موضوعی ذیل نقشه مهندسی فرهنگی کشور به شورای عالی انقلاب فرهنگی برای تصویب؛
۳. نظارت بر پیشرفت اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور و ارزیابی میزان تحقق آن و ارائه گزارش سالانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی؛
۴. روزآمدسازی نقشه مهندسی فرهنگی کشور براساس نتایج رصد و پایش اوضاع محیطی و تحولات جهانی با رویکرد آینده‌پژوهی و پیشنهاد اصلاح آن به شورای عالی انقلاب فرهنگی برای تصویب؛
۵. نظارت بر اجرای پیوست فرهنگی طرح‌های مهم و کلان کشور و ارزیابی آن؛
۶. رصد تغییر و تحولات فرهنگی و اجتماعی کشور و ارائه نتایج آن به شورای عالی انقلاب فرهنگی.

ب) اعضای ستاد

۱. رئیس‌جمهور یا معاون اول رئیس‌جمهور (رئیس)؛
۲. دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی (دبیر)؛
۳. چهار نفر از اعضای حقیقی شورای عالی انقلاب فرهنگی به انتخاب آن شورا؛
۴. وزیر کشور؛
۵. وزیر علوم، تحقیقات و فناوری یا معاون ذی‌ربط؛
۶. وزیر ورزش و جوانان؛
۷. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
۸. وزیر آموزش و پرورش؛
۹. رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی؛
۱۰. رئیس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی؛
۱۱. رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران؛
۱۲. رئیس سازمان تبلیغات اسلامی؛
۱۳. رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا معاون ذی‌ربط؛
۱۴. معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده؛
۱۵. رئیس شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده؛
۱۶. یکی از معاونین قوه قضاییه به انتخاب رئیس قوه قضاییه؛
۱۷. نماینده شورای عالی حوزه علمیه؛
۱۸. دبیر شورای عالی فضای مجازی؛
۱۹. رئیس نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها؛
۲۰. رئیس شورای سیاست‌گذاری فرهنگی بین‌المللی؛
۲۱. رئیس دانشگاه آزاد اسلامی.

تبصره ۱. آئین‌نامه داخلی ستاد درخصوص نحوه تشکیل جلسات، حدنصاب رسمیت و اعتبار مصوبات آن به تصویب ستاد می‌رسد.

تبصره ۲. باتوجه به تنوع ارتباط نظام فرهنگ با عرصه‌های مختلف همچون اجتماعی، سیاسی، آموزشی، علم و فناوری، اقتصادی، حقوقی،

قضایی، نظامی و انتظامی، در موارد لازم از وزرا و رؤسای نهادهای ذی ربط برای شرکت در جلسات ستاد و کمیسیون‌های مربوط با حق رأی و صاحب‌نظران ذی ربط بدون حق رأی دعوت می‌شود.

تبصره ۳. ستاد می‌تواند حسب مورد، کمیسیون‌ها و کمیته‌های تخصصی مورد نیاز را با حضور اعضای ستاد و مسئولان نهادها و دستگاه‌های اجرایی کشور و صاحب‌نظران ایجاد و نسبت به تقسیم کار برای اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور توسط نهادها و دستگاه‌های مزبور، اقدام نماید.

ج) تقسیم کار استانی

هماهنگی تحقق نقشه مهندسی فرهنگی در استان‌ها برعهده «ستاد هماهنگی نقشه مهندسی فرهنگی استان» که به اختصار «ستاد استان» نامیده می‌شود، خواهد بود.

تبصره - انجام وظایف ستاد استان برعهده شورای فرهنگ عمومی استان‌ها می‌باشد. اصلاحات مربوط به وظایف، ترکیب و نحوه فعالیت شورای فرهنگ عمومی استان‌ها به عنوان «ستاد استان» توسط ستاد هماهنگی و راهبری اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور به تصویب خواهد رسید.

این مصوبه مشتمل بر هفت فصل و نوزده تبصره در جلسات ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۳، ۷۴۱، ۷۴۶، ۷۴۸ و ۷۵۵ مورخ ۹۰/۷/۱۹، ۹۰/۸/۳، ۹۰/۸/۱۷، ۹۰/۹/۱، ۹۰/۹/۲۲، ۹۰/۱۰/۲۷، ۹۰/۱۱/۲۵، ۹۰/۱۲/۹، ۹۱/۱/۲۲، ۹۱/۲/۵، ۹۱/۲/۱۹، ۹۱/۳/۲، ۹۱/۳/۱۶، ۹۱/۳/۳۰، ۹۱/۶/۲۸، ۹۱/۷/۱۱، ۹۱/۷/۱۸، ۹۱/۸/۲، ۹۱/۸/۹، ۹۱/۸/۱۶، ۹۱/۹/۷، ۹۱/۹/۲۱، ۹۱/۹/۲۸، ۹۱/۱۰/۵، ۹۱/۱۰/۱۹، ۹۱/۱۱/۲۴، ۹۱/۱۲/۸، ۹۱/۱۲/۱۵، ۹۲/۷/۲۴، ۹۲/۱۱/۸، ۹۳/۲/۱۶، ۹۳/۳/۲۷ و ۹۳/۸/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید.

حسن روحانی

رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

رونوشت به انضمام یک نسخه مصوبه، به :

دفتر مقام معظم رهبری (حفظه)

دفتر رئیس جمهور

مجلس شورای اسلامی

اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات نهاد ریاست جمهوری

دفتر بازرسی ویژه رئیس جمهور

وزارت دادگستری (برای درج در روزنامه رسمی کشور)

هیئت نظارت و بازرسی

دفتر دبیر شورای عالی

هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی

معاونت نظارت و راهبری مصوبات

معاونت حقوقی و تدوین و تنقیح مصوبات

دیوان محاسبات کشور

معاونت حقوقی ریاست جمهوری

معاونت امور مجلس ریاست جمهوری

و کلیه دستگاه‌ها و نهادهای مجری و مورد ابلاغ سند نقشه مهندسی فرهنگی کشور

مصوب جلسه ۷۵۵ مورخ ۹۳/۸/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی، ابلاغ می‌شود.

